

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českého jazyka a teorie komunikace

Diplomová práce

Bc. Veronika Nováková

Identifikace autora ve forenzní lingvistice

Author identification within forensic linguistics

Praha 2014

Vedoucí práce: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Poděkování:

Především bych chtěla poděkovat prof. PhDr. Petru Marešovi, CSc., že se ujal vedení mé diplomové práce a také za jeho cenné připomínky, rady a čas, který mi věnoval při realizaci práce. Rovněž bych chtěla velice poděkovat PhDr. Václavě Musilové, která byla externí konzultantkou diplomové práce, bez jejího odborného vedení a pomoci by práce vůbec nemohla vzniknout. V neposlední řadě chci poděkovat i mé rodině, která mě po celou dobu studia podporovala a byla mi oporou.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 20. srpna 2014

.....
Veronika Nováková

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá forenzní lingvistikou, která není v českém akademickém prostředí příliš známou disciplínou, neboť činnost v tomto oboru mohou vykonávat pouze soudní znalci. Cílem diplomové práce je proto seznámit s teoretickými východisky tohoto oboru aplikované lingvistiky s důrazem na metodu identifikace autora. Při identifikaci autora má forenzní lingvista k dispozici dva soubory textů tzv. sporný materiál (text, jehož autor není znám, nebo podepsaná osoba autorství zpochybňuje) a materiál srovnávací (texty stylizované konkrétní známou osobou), prostřednictvím jejich analýzy a srovnání se vyslovuje k otázce, zda je autorem obou textů totožná osoba či nikoli. Postup analýzy, všestranný jazykový a stylový rozbor textů, je v práci prezentován prostřednictvím fiktivního případu. Závěry analýzy jsou formulovány ve formě znaleckého posudku, kde jsou shrnuty nejvýraznější odlišnosti textů a je vysloven závěr o totožnosti autora.

Klíčová slova: profil autora, individuální identifikace, jazyková rovina, sporné autorství textu, analýza

Abstract

This diploma thesis is focused on forensic linguistics, which is not well known field in the Czech academic environment, because only a forensic examiner is competent to carry out analyses of this kind. The aim of the thesis is to introduce theoretical base of forensic linguistics, especially the method of author's identification. If forensic linguist identifies an author, he/she must have two groups of texts – questioned material (texts of unknown origin) and comparative material (texts of a certain person). Forensic linguist examines the materials and he/she has to answer the question if the author of the questioned and comparative material is one person or not. The analysis is focused on author's individual language and style characteristics in the texts. This method is demonstrated in the thesis on a fictitious case. Conclusions of the analyses are worded in the form of the expert opinion, which contains the most considerable differences within texts.

Key words: forensic profiling, individual identification, language level, disputed text authorship, analysis

OBSAH

ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	9
1. Historie.....	9
1.1 Příklad Evans.....	10
1.2 Forenzní lingvistika od 60. let do současnosti.....	11
1.3 Historie forenzní lingvistiky v České republice.....	12
2. Forenzní lingvistika v českém prostředí.....	12
2.1 Literatura.....	12
3. Soudní znalectví v oboru jazyková expertiza.....	13
3.1 Soudní znalec.....	13
3.2 Znalecký posudek.....	14
3.2.1 Znalecký posudek z oboru forenzní lingvistiky.....	15
4. Texty ve forenzní lingvistice.....	17
4.1 Analyzované typy textů.....	17
4.2 Dělení textů dle délky.....	18
4.3 Sporný materiál.....	18
4.4 Srovnávací materiál.....	19
4.5 Stylotvorné faktory.....	19
4.5.1 Objektivní stylotvorné faktory.....	20
4.5.1.1 Funkce dorozumívací	20
4.5.1.2 Dichotomie mluvenost a psanost	20
4.5.1.3 Ráz komunikátu	21
4.5.1.4 Adresát komunikátu.....	21
4.5.1.5 Míra spontánnost a připravenosti komunikace.....	21
4.5.1.6 Téma.....	22
4.5.2 Subjektivní stylotvorné faktory.....	22
5. Profilování.....	23
5.1 Postup profilování.....	23
5.2 Několik příkladů profilování.....	23
6. Identifikace.....	24
6.1 Jazykový znak.....	25
6.2 Všestranný jazykový a stylový rozbor.....	26
6.2.1 Hláskoslovná rovina.....	26
6.2.2 Tvaroslovná rovina.....	27
6.2.3 Syntaktická rovina.....	27
6.2.4 Lexikální rovina.....	27
6.2.5 Rovina grafická a různé písmařské zvyklosti.....	28

6.2.5.1 Pravopis	28
6.2.6 Formální stránka.....	29
6.3. Metoda.....	29
7. Závěr.....	29
II. ANALYTICKÁ ČÁST.....	31
8. Popis případu.....	32
9. Korpus textů.....	32
10. Rovina syntaktická.....	32
10.1 Rozvitost výpovědí.....	33
10.2 Spojovací výrazy.....	35
10.3 Začátky větných celků.....	37
10.4 Chybovost v interpunkci.....	39
11. Rovina lexikální.....	40
11.1 Adverbia.....	41
11.2 Adjektiva.....	50
11.3 Interjekce.....	54
11.4 Odpověďové částice.....	55
11.5 Cizí slova.....	56
11.6 Výrazy se specifickým užitím interpunkčních znamének spojovníku a lomítka.....	57
12. Hláskoslovná rovina.....	58
13. Tvaroslovná rovina.....	59
14. Grafická rovina.....	60
14.1 Vlastní grafické prvky.....	60
14.2 Pravopis a gramatika.....	63
15. Formální rovina.....	65
16. Celkové shrnutí odlišných a shodných znaků.....	66
17. Znalecký posudek.....	70
18. Závěr.....	76
ZÁVĚR.....	77
PRAMENY.....	79
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	81
SEZNAM PŘÍLOH.....	83

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá poměrně mladým, interdisciplinárním oborem aplikované jazykovědy – forenzní lingvistikou (v českém prostředí známější pod názvem jazyková expertiza). Forenzní lingvistika je obor známý spíše mezi osobami, které se pohybují v právní oblasti než mezi lingvisty, neboť pouze soudní znalci oboru kriminalistika, specializace jazyková expertiza mají přístup k foreznělingvistickým materiálům (anonymní dopisy, údajně zfalšované dokumenty, výhrůžné sms atd.) a jen oni mohou podávat znalecké posudky, které jsou výstupem foreznělingvistických analýz.

Forenzní lingvistika se v České republice zabývá zejména profilováním a identifikací autora. Světová forenzní lingvistika rozvíjí mimo těchto dvou nejdůležitějších postupů i další metody, jako je například určování autenticity výpovědí obviněných a svědků nebo analýza sémantické stránky textů s cílem zjistit, zda nelze text interpretovat více způsoby. Několik málo případů analýzy sémantické stránky textů lze nalézt i v českém prostředí, ale jedná se skutečně jen o velmi okrajovou činnost.

Forenzní lingvistice jsem se věnovala již v bakalářské práci¹, jejím tématem byla především teoretická východiska oboru a dále metoda tzv. profilování. Z tohoto důvodu se diplomová práce nezaměřuje v takové míře na teoretické otázky, ale její hlavní cíl spočívá v prezentaci další foreznělingvistické metody - identifikace autora.

Práce se skládá ze dvou částí - teoretické a analytické. Teoretická část je rozdělena do šesti kapitol (sedmou kapitolou je závěr). První dvě kapitoly se zaměřují na historii a současnost oboru v České republice. Tématem třetí kapitoly je soudní znalectví v oboru jazykové expertizy a formální náležitosti znaleckých posudků tohoto oboru. Kapitola se věnuje rovněž závěrům, které soudní znalci ve svých posudcích vyslovují. Čtvrtá kapitola se zabývá druhy komunikátů, jež znalci analyzují, vysvětluje pojmy sporný a srovnávací materiál a popisuje, jaké náležitosti musí texty splňovat, aby je bylo možné analyzovat. Do procesu tvorby jakéhokoli textu vstupují tzv. objektivní a subjektivní stylové faktory, jak mohou být tyto faktory využitelné při analýze, je rovněž předmětem výkladu čtvrté kapitoly. Pátá kapitola stručně představí metodu profilování, která se ve forenzní lingvistice užívá tehdy, není-li podezření na konkrétního pachatele. Pokud již podezření na konkrétní osobu je,

¹ NOVÁKOVÁ, Veronika. *Anonymní dopisy prizmatem forenzní lingvistiky*. České Budějovice, 2011. 99 s. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta. Vedoucí práce: Lucie MEDOVÁ.

lze přistoupit k druhé metodě, tedy identifikaci autora. Tato metoda je detailně rozebrána v šesté kapitole práce.

Na teoretickou část navazuje část analytická, která v praxi představuje metodu identifikace autora. Metoda je aplikována na fiktivní případ (8. kapitola), k analýze byly vybrány dvě série modelových textů z veřejně dostupných internetových blogů. Korpus textů je podrobně popsán v 9. kapitole. Předmětem kapitol 10-15 je samotná analýza jednotlivých jazykových (hláskosloví, lexikum...) a pomocných (forma, grafika) rovin, jejímž cílem je poukázat na výrazné shody (podobnosti) a odlišnosti mezi zkoumanými textovými soubory. 16. kapitola stručně shrnuje nejhodnotnější odlišné a shodné (podobné) znaky, které jsou následně v 17. kapitole využity k vyhotovení znaleckého posudku.

V úvodu práce bych chtěla ještě uvést, že forenzní lingvistikou se v českém prostředí nezabývá mnoho lingvistů, z tohoto důvodu je u nás velmi omezené množství literatury, z níž by bylo možné čerpat. Diplomová práce tak kromě odborné literatury vychází i z konzultací se soudní znalkyní oboru kriminalistika, specializace jazyková expertiza PhDr. Václavou Musilovou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část práce se bude zabývat problematikou české forenzní lingvistiky. Nejprve bude pozornost věnována historii oboru; protože vznikl v britském prostředí, bude se kapitola zabývat v první řadě jeho historií ve světě a až následně v České republice. Forenzní lingvistika je obor spojený s kriminalistickou praxí, pouze soudní znalec oboru kriminalistika, specializace jazyková expertiza může předkládat znalecké posudky. Jaké právní předpisy činnost soudních znalců a formální náležitosti znaleckých posudků upravují a co je obsahem těchto právních předpisů, bude předmětem třetí kapitoly teoretické části. Třetí kapitola se dále konkrétně zabývá strukturou znaleckého posudku z forenzní lingvistiky a zejména hierarchickou stupnicí závěrů, které soudní znalec v posudku podává. Jazyková expertiza pracuje s psanými komunikáty, jež jsou označovány jako sporný a srovnávací materiál. S jakými konkrétními druhy komunikátů znalec pracuje a jaké náležitosti musí komunikáty splňovat, aby byly analyzovatelné, upřesní čtvrtá kapitola. Do procesu vzniku komunikátu vstupují u každého uživatele jazyka stylové faktory. Jakým způsobem se stylové faktory odrážejí v komunikátech, jimiž se zabývá forenzní lingvistika, bude vyloženo rovněž ve čtvrté kapitole. Následně se bude teoretická část zabývat metodologickými východisky jazykové expertizy, tedy metodami profilování a identifikace.

1. Historie

Podat celkový pohled na historii forenzní lingvistiky je velmi obtížné. Autoři popisují konkrétní případy, nebo se zabývají dílčími otázkami a historii se věnují jen okrajově.

Potřeba určit autorství textů tu byla od nepaměti. V dřívějších dobách se však jednalo o určování autorství uměleckých textů. Znamé jsou například případy určování autorství děl Shakespearových či Rukopisu Královédvorského a Zelenohorského. V českém prostředí se určování autorství literárních textů soustavně věnoval Pavel Vašák, který o této metodě napsal i samostatnou publikaci².

V současné době se forenzní lingvistika určováním autorství uměleckých textů příliš nezabývá, častěji jde o texty administrativního, odborného či publicistického stylu. Jak uvádí Straus (1993, s. 78 – 9), v dřívější době byla potřeba odhalit autora textů podmíněna zejména literárně-historickými důvody. Dnes jsou důvody praktičtější, lingvista určuje autorství textů proto, aby byl odhalen pachatel trestné činnosti.

² VAŠÁK, Pavel. *Metody určování autorství*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1980, 233 s.

1.1 *Případ Evans*³

Snad v žádné práci o forenzní lingvistice nesmí chybět zmínka o tzv. případu Evans, jenž je považován za první případ forenzní lingvistiky vůbec, proto i zde bude tento případ stručně popsán.

V roce 1949 žili v londýnském nájemním domě na Rillington Place 10 kromě jiných i Timothy Evans se svou ženou a dcerou a John Christie se ženou. V říjnu roku 1949 Evansova žena a dcera zmizely a krátce nato se odstěhoval i Evans. 30. listopadu podává Evans doznání na policejní stanici v Merthyr Tydfil (kde v té době žil), že on je vrahem ženy i malé dcery. Evans následně učinil celkem čtyři výpovědi, na základě těchto výpovědí a výpovědí souseda Christieho byl Evans 9. března 1950 oběšen.

Roku 1953 se do bytu po Christiem na Rillington Place 10 nastěhovali noví nájemníci a při stěhování objevili v kuchyni těla tří žen. Přivolaná policie prohledala celý dům, v bytě našla ještě tělo Christieho manželky a ostatky dalších dvou ženských těl byly nalezeny na zahradě. Christie byl zatčen, odsouzen k trestu smrti a 15. července 1953 rovněž pověšen, a to i přesto, že v jedné ze svých výpovědí uvedl, že zabil i ženu Timothyho Evanse a pravděpodobně i jeho malou dceru. Policie však tomuto přiznání nevěnovala přílišnou pozornost a Christieho odsoudila k trestu smrti pouze za vraždy žen, jejichž těla byla nalezena v jeho bytě. V šedesátých letech se o případ začal zajímat britský žurnalista Ludovic Kennedy a díky tomu se k případu roku 1968 dostává i švédský lingvista Jan Svartvik, který v té době působil na Londýnské univerzitě (Jan Svartvik je významný anglista, který se podílel na vzniku slavné mluvnice *A Comprehensive Grammar of English Language* a stál také u zrodu korpusové lingvistiky, byl vůdčí osobností projektu *London Lund Corpus* (Čermáková, 2009, s. 17)).

Svartvik analyzoval výpovědi učiněné Evansem a rovněž výpovědi Christieho (které využil pro komparaci s Evansovými). Na základě analýzy například typů vedlejších vět, sloves či vyjádření časových údajů Svartvik určil, že ne všechny výpovědi učinil Evans samostatně. Zejména ve výpovědi označené jako NH2 (nejdelší a rozhodující pro vynesení rozsudku) nachází Svartvik nejméně dva idiolekty – někdo tedy buď přestyloval části Evansových výpovědí, nebo tyto části vyhotovil zcela samostatně a do protokolu je doplnil. Ve zprávě o Evansově případu Svartvik poprvé v historii použil pojem „forenzní lingvistika“, a je proto považován za otce tohoto oboru (Olsson, 2003, s. 2). „Svartvikovy metody, které

³ Svartvik, 1968

použil při analýze Evansova případu, se dodnes při určování autorství užívají“ (Jan Svartvik PhD, scholar who coined the term "Forensic Linguistics" in 1968, web).

1.2 Forezní lingvistika od 60. let do současnosti

V dalších letech se forezní lingvistika rozvíjela v souvislosti s tzv. soudcovskými pravidly (Olsson, web), která určovala, jak mají být přepisovány výslechy. Podezřelý měl diktovat svou výpověď policistovi a ten ho neměl přerušovat. V praxi však vyšetřovatelé kladli vyslýchaným řadu otázek již v průběhu výslechu a zapisovali si pouze poznámky, které následně přepsali do podoby výpovědi. Vyšetřovatelé však nepřepisovali výslech tak, jak jim jej vyslýchaný nadiktoval, ale pomocí zažitých a zautomatizovaných frází (označovaných jako „police register“). Zároveň bylo velmi obtížné přepsat výpověď doslova, protože vyslýchaní (jako každý jiný mluvčí) skákali z jednoho tématu na druhé, mluvili rychle atd. Proto se stávalo, že policisté vytvořili z výpovědi vyslýchaného výpověď úplně jinou. Z tohoto důvodu byli lingvisté často oslovováni, aby určili, nakolik jsou přepsané výpovědi autentické. Prvním takovým případem byl případ vraždy v Old Bailey roku 1989, kterým se zabýval Peter French (lingvista, jehož původním oborem byla dialektologie a vývoj dětské řeči, dnes je jeho hlavní specializací forezní fonetika (Peter French - Language and Linguistic Science, The University of York, web)).

Forezní lingvistika se postupně etablovala mezi uznávané forezní metody. Dnes se samozřejmě nejedná jen o určování autenticity výpovědí podezřelých, ale rovněž (Olsson, web) o určování autorství (anonymní dopisy, výhružné sms...), ochranné známky a jejich postavení v jazyce, interpretaci zákonů a jiných odborných textů.

Roku 1994 založil John Olsson ve Velké Británii Institut forezní lingvistiky (<http://www.thetext.co.uk/>). Dále ve světě působí například Centrum pro forezní lingvistiku (<http://www.forensiclinguistics.net/index.html>) a Mezinárodní asociace forezní lingvistiky (IAFL, <http://www.iafl.org/index.php>). Vychází také časopis s názvem Forensic Linguistics: The International Journal of Speech, Language and the Law. K lingvistům, kteří se forezní lingvistice v současnosti věnují jako svému hlavnímu oboru, patří: Malcolm Coulthard, John Olsson, Jan Svartvik, Roger Shuy.

1.3 Historie forenzní lingvistiky v České republice

V českém prostředí se forenzní lingvistika rozvíjí od 50. let 20. století (Musilová, 2005a, s. 66). Znalci v Kriminalistickém ústavu se tehdy věnovali písmoznalectví, ale zároveň již při sestavování posudků využívali „některá nápadná jazyková hlediska, především užitou slovní zásobu, pravopis a interpunkci“ (Musilová, 2005a, s. 66). Jazyková expertiza nabývala na významu, neboť umožňovala srovnávat texty psané různou technikou (různým typem ručního písma, na psacím stroji, tištěné). V 60. letech se proto disciplína pod názvem expertiza jazykového vyjadřování odděluje od písmoznalectví. Od roku 1967 se jedná o samostatný expertizní obor s názvem jazyková expertiza psaných textů – určování autorství textů (Musilová, 1984, s. 5). Od 70. let jsou zkoumány nejen komunikáty psané ale i mluvené (fonoskopie).

2. Forenzní lingvistika v českém prostředí

V České republice se forenzní lingvistika využívá v kriminalistice, a to zejména při určování autorství sporných textů. Jedná se o postupy profilování a identifikace (tyto pojmy budou vysvětleny v dalších kapitolách). Analýzy pro kriminalistické potřeby mohou zpracovávat pouze soudní znalci oboru kriminalistika, specializace jazyková expertiza, dle seznamu soudních znalců a tlumočnicků vedeném při Ministerstvu spravedlnosti České republiky pracují v tomto odvětví ke dni 7. dubna 2014 tři soudní znalci.

Lingvisté-soudní znalci se texty zabývají po stránce jazykové, jejich úkolem je zodpovědět například otázky tohoto typu: jsou výhrůžky v textu uvedené reálné, jaká je celková vyjadřovací úroveň autora, je původcem všech textů jedna osoba, nebo se jedná o texty od různých osob, nakolik jsou texty spontánně stylizované atd. V menší míře je u nás forenzní lingvistika využívána také pro analýzu sémantické stránky především odborných právních textů. Cílem této analýzy je určit, zda je vyznění textu jednoznačné, nebo zda umožňuje více interpretací. (Musilová, 2005a, s. 70)

2.1 Literatura

V České republice není mnoho literatury, ze které by bylo možné vycházet. Jedná se pouze o články v odborných časopisech, zejména kriminalistických a v menší míře lingvistických. To je způsobeno několika důvody. Lingvisté nechtějí publikací svých metod poskytovat návod potenciálním pachatelům. Texty, se kterými lingvisté pracují, podléhají

zákonům ČR, a tak není možné popisovat konkrétní případy, dokud neuplyne promlčecí doba.

Samozřejmě je možné vycházet z cizojazyčné literatury, ovšem ta je spíše inspirací, než že by bylo možné metody aplikované například na anglicky či německy psané texty využít u textů českých, neboť forenzní lingvistika je obor, který se váže na gramatiku konkrétního jazyka a jako taková musí její metodologie vycházet z norem a pravidel češtiny.

3. Soudní znalectví v oboru jazyková expertiza⁴

Jak již bylo uvedeno výše, činnost forezního lingvisty mohou vykonávat jedine jmenovaní znalci. Jejich činnost se řídí zákonem č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění a vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění. Oba právní předpisy jsou součástí diplomové práce jako přílohy č. 3 a 4, a proto v této kapitole budou pouze stručně shrnuty nejpodstatnější části předpisů.

3.1 Soudní znalec

Soudním znalcem jmenuje ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu na základě návrhu, který může podat osoba sama, dále například orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, obecně prospěšné společnosti, osobu, která splnila zákonem předepsané náležitosti, například bezúhonnost, „potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena“ (36/1967, s. 126). Znalci jsou zapsáni do veřejně přístupného seznamu znalců a tlumočnicků, který vedou krajské soudy.

Soudní znalec musí samozřejmě vykonávat svou činnost samostatně, ale pokud to povaha případu vyžaduje, může si přizvat pro posouzení dílčích otázek konzultanta. Pro každý znalecký obor musí být jmenován dostatek znalců, aby pokryli požadavky na znalecké zkoumání a zároveň nebyli posudkovou činností nadměrně zatěžováni.

Znalcem nemusí být pouze fyzická osoba, ale i osoba právnická, která je specializována na znaleckou činnost, a dále vysoké školy a veřejné výzkumné instituce. V určitých zvláštních případech může znaleckou činnost vykonat i znalec, který není zapsán do seznamu znalců a tlumočnicků. Jedná se o případy, kdy „pro některý obor (jazyk) není znalec (tlumočnick) do seznamu zapsán, nemůže-li znalec (tlumočnick) zapsán do seznamu úkon

⁴ tato kapitola vznikla na základě právních předpisů a zejména konzultace s PhDr. Musilovou

provést, jestliže by provedení úkonu znalcem (tlumočnickem) zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady“ (36/1967, s. 128).

3.2 Znalecký posudek

Znalec je povinen vést si evidenci znaleckých posudků, tzv. znalecký deník, dle § 8 vyhlášky č. 37/1967 Sb. Tato vyhláška upravuje rovněž náležitosti znaleckého posudku (§ 13). Náležitosti zde uvedené jsou stanoveny pouze obecně, neboť znalecké posudky jsou prováděny z různých oborů a náležitosti proto nelze stanovit taxativně, aby pro žádného znalce nepředstavovaly omezení ve výkonu jeho činnosti. Náležitosti uvedené v § 13 jsou zejména tyto: 1. ten, kdo žádá znalce o posudek „vymezí ve svém opatření jeho úkol, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí“ (37/1697, s. 132), 2. v posudku musí znalec popsat zkoumaný materiál, „souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek)“ (37/1697, s. 132). Dále paragraf upravuje formální náležitosti: znalecký posudek musí být očíslován, sešit, opatřen znaleckou pečeti a znaleckou doložkou. Znalecký posudek může být písemný i ústní. Při písemném posudku je znalec povinen „na požádání státního orgánu osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit“ (37/1967, s. 132).

Znalecký posudek se vypracovává především pro potřeby orgánů činných v trestním řízení (Police ČR, trestní soudy), dále pro občanskoprávní řízení a obchodní soudy (zpochybnění platnost závěti nebo smlouvy). Žádost o vyhotovení posudku mohou podávat i advokáti, právnické a fyzické osoby, které znalecký posudek potřebují jako prostředek dokazování určitých skutečností, které jsou v daném případě relevantní.

Každý znalecký posudek musí být přehledný a srozumitelný, musí obsahovat přesvědčivé důkazy a být přezkoumatelný při vypracování případných revizních posudků. Znalecký posudek není primárně určen odborníkům z daného oboru, ale osobám jiných profesí (nejčastěji osobám pohybujících se v právní oblasti (vyšetřovatelé policie, státní zástupci, soudci, advokáti), a také laické veřejnosti – zúčastněné strany (žalobce – žalovaný, obviněný, obžalovaný). Znalecký posudek tedy musí být formulován tak, aby byl srozumitelný právě pro tyto osoby, ale zároveň nemůže zcela rezignovat na odbornou přesnost a terminologickou jednoznačnost.

3.2.1 Znalecký posudek z oboru forenzní lingvistiky

U znaleckých posudků z jednotlivých oborů, jako je například psychologie, psychiatrie, antropologie, trasologie, daktyloskopie, písmoznalectví, existují ustálené postupy a je stanoveno, jaké náležitosti má znalecký posudek obsahovat. Náležitosti znaleckého posudku z oboru jazykové expertizy jsou velmi podobné posudkům z dalších oborů, které se zabývají komunikátem (např. posudek písmoznalecký či fonoskopický). To je pochopitelné, neboť první obor, který se v našem prostředí zabýval komunikátem, bylo právě písmoznalectví, a tak se náležitosti znaleckých posudků foreznělingvistických modifikovaly právě z těch písmoznaleckých.

Znalecký posudek z forenzní lingvistiky slouží, stejně jako v jiných disciplínách, jako důkaz. Přitom ze strany soudce platí zásada volného hodnocení důkazů. Znalecký posudek nikoho neodsuzuje, soud rozhoduje i na základě dalších okolností případu a při konečném rozhodování se může o znalecký posudek opřít, nebo od něj naopak odhlédnout.

Znalecký posudek má následující strukturu:

- **úvodní část obsahující formální údaje**
 - adresa znalce a žadatele o znalecký posudek
 - číslo jednací
 - datum žádosti o znalecký posudek a datum jeho vyhotovení
 - stručný popis skutku
 - soupis účastníků řízení (kdo je žalovaný, kdo je žalobce, jakým jsou zastoupeny advokátem)
 - klasifikace daného skutku (o jaký zločin nebo přečin se jedná)
 - otázky, které je třeba zodpovědět
- **popisná část**
 - popis metody použité při zkoumání
 - popis a vyhodnocení sporných textů
 - označení jednotlivých materiálů
 - vyhodnocení jejich zpracovatelnosti
 - popis a vyhodnocení srovnávacích textů
 - označení a utřídění materiálů
 - posouzení jejich adekvátnosti z hlediska kvantitativního (množství textů a jejich rozsah), kvalitativního (jazyková a stylová adekvátnost) a časové vazby

- nález a důkaz
 - vytčení shodných a podobných znaků, znaků rozdílných, případně nesrovnatelných
 - stanovení souhrnné identifikační hodnoty jednotlivých znaků
 - práce s možnými hypotézami vzniku sporných textů
- **závěr**
 - odpovědi na položené otázky
- **znalecká doložka**
 - označení seznamu, ve kterém je znalec zapsán
 - označení oboru, v němž je znalec oprávněn podávat posudky
 - číslo položky, pod kterou je znalecký posudek veden ve znaleckém deníku

Závěry identifikačního zkoumání, jež jsou součástí znaleckého posudku, se klasifikují dle pětičlenné stupnice přesnosti (takto je tomu i v jiných příbuzných disciplínách):

1. kategorický závěr (jednoznačný)

- tento závěr je ve znaleckém posudku formulován takto: „*autor srovnávacího materiálu je autorem sporného textu / autor srovnávacího textu stylizoval sporný text / XY byl identifikován jako autor sporného textu*“

2. velká/vysoká pravděpodobnost

- „*autor XY s velkou pravděpodobností stylizoval sporný text*“

3. pravděpodobnost

- „*autor XY pravděpodobně stylizovat sporný text*“

4. orientační (nízká pravděpodobnost)

- „*je pravděpodobnější, že autor XY stylizoval daný text, než že by ho stylizovala jiná osoba*“
- tento závěr neslouží jako důkaz
- dříve se pro vyjadřování tohoto nízkého stupně pravděpodobnosti užívaly formulace – „*nelze vyloučit, že by osoba XY stylizovala daný text*“, nebo „*autor srovnávacího textu může přicházet v úvahu jako autor sporného textu*“, ovšem v praxi to vedlo k nejednoznačným interpretacím, osoby, které se znaleckým posudkem dále pracovaly, mu přisuzovaly vyšší míru přesnosti, než jaká byla stanovena znalcem, a proto se od těchto formulací upustilo

5. nerozhodný

- „nelze objektivně rozhodnout o autorství“
- tento závěr je důsledkem nedostatku materiálu (nekvalitní srovnávací materiál, nízká způsobilost sporného materiálu)

K této klasifikační stupnici přesnosti závěru se dospělo po letech praxe, jde o výsledek širokého konsenzu znalců v daných oborech, stupnice rovněž koresponduje i se zvyklostmi v zahraničí. Pravděpodobnost stanovená ve znaleckém posudku forenzní lingvistiky nijak nesouvisí s tzv. matematickou pravděpodobností. Stupně zde představují míru dokazatelnosti daného závěru, nevyjadřují se tedy v procentech.

4. Texty ve forenzní lingvistice

Prakticky jakýkoli souvislý a dostatečně dlouhý text se může stát předmětem zájmu forenzní lingvistiky, přesto se však lingvisté obvykle setkávají jen s několika druhy písemností.

Texty, jež jsou analyzovány, jsou velmi různorodé, a to po stránce stylové, jazykové i tematické. Při analýze je třeba si uvědomit, že autory textů jsou osoby s různým vzděláním a různou znalostí norem. Text psaný velmi neodborně a po stránce jazykové velmi odchylně od normy však vůbec nemusí psát osoba s nízkým vzděláním, ale může jít o autorův záměr zakrýt svou vyjadřovací úroveň a tím svou identitu. Toto vše musí mít lingvista na paměti a s ohledem na tento fakt musí k textům přistupovat.

4.1 Analyzované typy textů

Jak uvádí Musilová (2005a, s. 69 – 70), nejčastěji jsou foreznímu lingvistovi k expertize předkládány anonymní dopisy. **Anonymní dopisy** se pracovně dělí do několika skupin podle obsahu (nejčastěji anonymní dopisy výhrušné a vyděračské, dále například pomlouvačné a kompromitující, udavačské atd.) a díky tomu je u nich možné vysledovat i určité normy. Dále, i když oproti anonymním dopisům méně často, se znalci zabývají například **deníkovými záznamy** (otázka pravosti a věrohodnosti zápisů), **texty administrativními a právními, texty odbornými a publicistickými** (plagiáty, zfalšované posudky), **závěťmi** (autentičnost, samostatnost stylizace), **autorstvím překladu** (autor překladu má podezření, že jeho překlad byl publikován pod cizím jménem), **policejními a soudními protokoly** (zda nebyl zfalšován protokol o výslechu).

4.2 Dělení textů dle délky

Jiří Straus ve své práci *Kriminalistická technika* (1993), ale i jiní autoři v 80. letech, dělili texty dle délky do čtyř skupin: 1. texty velmi krátké (do 170 slov), 2. texty krátké (170-380 slov), 3. texty dlouhé (380-750 slov), 4. texty velmi dlouhé (více než 750 slov). U textů do 500 slov se přistupuje ke kvalitativní analýze („zjištění jednotlivých znaků jazykového vyjadřování podle jednotlivých jazykových rovin tak, aby bylo možno při jejich hodnocení poznat vyjadřovací zvyklosti autora, tzv. že se zjišťují znaky v rámci stylistické roviny, syntaktické, lexikální, morfologické, fonologické a pomocné (pravopis a písarské zvyklosti)“ Straus, 1993, s. 79 - 80), u textů nad 500 slov je možné provést i analýzu kvantitativní. Zároveň uvádí, že lze analyzovat texty od 50 slov (zhruba 4 řádky textu).

V současné době se texty dle délky nekategorizují zejména proto, aby nebyly napadnutelné závěry analýz. V praxi by se mohlo stát, že by advokáti mohli tvrdit, že z důvodu nedostatečné délky textu nejsou závěry analýzy přesné. Ovšem případy, kterými se soudní znalci zabývají, mohou obsahovat například i výhrušné sms. Tak krátký text, jako je sms, samostatně samozřejmě analyzovat nelze, ale z důvodu zajištění celistvosti důkazního materiálu, je nezbytné zkoumat i je. Pokud by se znalci drželi Strausova rozdělení textů, museli by sms z analýzy vyloučit a to by mohlo negativně ovlivnit závěry analýzy.

Využití kvalitativní a kvantitativní analýzy rovněž nesouvisí s délkou textu, nýbrž s jazykovými charakteristikami, které znalec v textech nachází. Je-li to pro analýzu přínosné, je možné provést kvantitativní analýzu i u textu kratšího jak 500 slov. Zároveň nelze ani tvrdit, že u každého textu do 500 slov je možné přistoupit ke kvalitativní analýze. Jsou případy, kdy text o pár řádcích obsahuje cenné charakteristiky, na jejichž základě je možné analýzu provést, a naopak případy, kdy znalec v textu delšího rozsahu (např. několikastránkovém) dostatek charakteristických rysů nenalezne, a text tedy není způsobilý ke zkoumání.

4.3 Sporný materiál

Jako sporný se v kriminalistice označuje „jakýkoliv souvislý jazykový projev, který je v příčinné souvislosti s trestným činem a jehož autor není znám“ (Straus, 1993, s. 77).

Aby bylo možné provést analýzu, musí být sporný materiál způsobilý ke zkoumání, to znamená, že text musí být souvislý, musí mít dostatečný rozsah (analyzovat není možné krátké texty, nejsou-li součástí série textů) a musí být spontánně stylizovaný. Jako text

nezpůsobilý ke zkoumání je tedy třeba označit krátký text, či text útržkovitý (poznámky, výpisky). (Musilová, 2005b, s. 102)

Sporný materiál (Straus, 1993, s. 77) musí být úplný (např. jedná-li se o sérii anonymních dopisů různého rozsahu, je nezbytné, aby měl znalec k dispozici všechny dopisy, i ty velmi krátké, kvůli chronologii a také proto, že v celku mohou být znaky propojeny, ve všech krátkých textech se budou vyskytovat totožné jazykové znaky, které delší texty obsahovat nebudou, nebo se v krátkém textu objeví zmínka o určitém tématu, o kterém bude pisatel znovu psát později atd.). Dále musí být materiál původní (není přípustné do sporného materiálu nijak zasahovat, cokoli do něj dopisovat či v něm vyznačovat). Sporný materiál nemusí být originál, je ovšem nutné zajistit autentičnost, analyzovat je možné kopie, ne však přepisy textů.

4.4. Srovnávací materiál

Oproti spornému materiálu jsou srovnávací materiály „veškeré písemnosti, které obsahují písařský projev prokazatelně známého pisatele, který je adekvátní písařskému projevu sporné písemnosti“ (Straus, 1993, s. 69). Srovnávací materiál (Straus, 1993, s. 69) může být datován před vznikem i po vzniku materiálu sporného, ale je nutné, aby byl stylizován spontánně (pisatel nesmí vědět, že bude text použit pro srovnání), musí být zhruba stejného rozsahu a stejného stylu, jako je sporný text (je-li sporným materiálem anonymní dopis, je třeba zajistit jako srovnávací materiál osobní korespondenci). Komparace sporného a srovnávacího materiálu je užíváno při identifikaci autora (viz kapitola 6).

4.5 Stylotvorné faktory

Každý autor přistupuje ke tvorbě textu svým osobitým způsobem. Než začneme psát, většina z nás si předem rozmyslí, jak o daném tématu pojedná, jaký útvar národního jazyka zvolí, jak bude text komponovat atd., dále do procesu vyhotovení textu zasahuje například i naše vzdělání, povahové vlastnosti a další subjektivní faktory, které zpravidla nemůžeme ovlivnit. Soubor těchto vlivů a determinantů se označuje jako stylotvorné faktory (subjektivní a objektivní). Stylotvorné faktory je nutné sledovat i v textech foreznělingvistických, neboť jejich analýza může přispět k zpřesnění výsledných závěrů

4.5.1 Objektivní stylové faktory

„Některé stylové faktory plynou ze všeho, čím je autor textu obklopen, co jeho projev podmiňuje, usměrňuje a doprovází. Jde o široký soubor objektivních okolností, a proto je označujeme jako stylové faktory objektivní.“ (Čechová et al., 2008, s. 76)

4.5.1.1 Funkce dorozumivací

Funkce dorozumivací neboli komunikační je, jak uvádí Čechová et al. (2008, s. 79), primární pro všechny texty, jimiž chce autor něco sdělit, jde tedy jinak řečeno o funkci sdělnou. U běžných textů se ke sdělné funkci často připojuje řada dalších specifických funkcí, jako je například funkce vzdělávací, správní, esteticky sdělná... Sporné texty obvykle obsahují vedle funkce sdělné funkci persvazivní (pisatel chce adresáta o něčem přesvědčit, k něčemu ho přimět; pomlouvачné, vyděračské anonymní dopisy).

4.5.1.2 Dichotomie mluvenost a psanost

Mluvené i psané komunikáty mají svá specifika, například mluvené obsahují často hovorové a nespisovné prvky, jsou spontánnější, bezprostředně reagují na komunikační situaci, mohou být plné vsuvek a odboček, oproti tomu psané projevy by měly být spisovné, kultivované, předem promyšlené (Čechová et al., 2008, s. 81). Toto rozdělení obvykle v praxi platí pro sféru oficiální komunikace, u neoficiální komunikace se rozdíly velmi často stírají. Sporné materiály, které jsou předmětem zájmu forenzní lingvistiky, jsou vždy psané (mluvenými texty se zabývá fonoskopie), ovšem není nijak neobvyklé, že obsahují řadu mluvenostních rysů. Tyto prvky pronikají do textů jednak záměrně (úmyslná změna vyjadřovací úrovně, snaha po neformálním vyznění obsahu), jednak zcela nevědomě (pisatel nemá velké zkušenosti s psáním textů, nezná normy). Porušení normy psanosti a mluvenosti je důležitým příznakem, který je nutné při analýze zohlednit. Podstatné není jen zaznamenat, že se pisatel odchyluje od kodifikovaných norem, znalec by měl sledovat, zda jsou odchylky "pravidelné" (vyskytují v celém sporném materiálu) či užití odchýlných jevů nějakým způsobem kolísá, a pátrat po příčině (je autorem všech textů jedna osoba, jde o autorovu snahu změnit svou vyjadřovací úroveň).

4.5.1.3 Ráz komunikátu

Ráz komunikátu se pohybuje na ose veřejnost – soukromost (oficiálnost – neoficiálnost) a souvisí také s cílem a funkcí komunikace. „Míra oficiálnosti souvisí s veřejností a závažností komunikačního aktu a s jeho společenským dosahem a významem“ (Čechová et al., 2008, s. 83). Takto to bývá i u sporných textů. Pokud si autor myslí, že to, co chce sdělit, je společensky velmi závažné, volí ráz oficiální, často také vystupuje jako skupina, která si dává za cíl poukázat na určitý problém (údajná korupce na úřadě, nespokojenost s kolegou v zaměstnání). A naopak chce-li autor působit jako dobrý známý, který adresátovi chce poradit, pomoci, napíše svůj text velmi neoficiálně, často až familiárně.

4.5.1.4 Adresát komunikátu

Adresátem komunikátu může být jednotlivec či skupina osob, které adresát buď zná, nebo nezná (Čechová et al., 2008, s. 85). Ve forenzní lingvistice se setkáváme s oběma případy – pisatel velmi často píše osobě, kterou zná (míra známosti bývá různá, autor může psát bývalému partnerovi nebo starostovi města), ovšem není výjimkou, že je adresátem i osoba zcela neznámá (pomlouvačný dopis, který je adresován nadřízenému známého, jehož chce pisatel očernit). To, zda pisatel adresáta zná, lze zjistit například z „charakteru a přesnosti uváděných informací, úplnosti adresy“ (Musilová, 2006, s. 141).

4.5.1.5 Míra spontánnosti a připravenosti komunikace

Jedním z podstatných stylových faktorů ve forenzní lingvistice je míra spontánnosti a připravenosti komunikace. Spontánnost a připravenost souvisí s rázem komunikace, je-li komunikace veřejná, oficiální, je obvykle předem připravená a spontánnost se v ní neprojevuje v takovém míře jako v komunikaci polooficiální či neoficiální, pro níž je spontánnost a nepřipravenost typickým rysem (Čechová et al., 2008, s. 85). Míra připravenosti a spontánnosti je analyzována při profilování (viz kapitola 5), znalec se zabývá tím, zda nebyl pisatel k napsání komunikátu donucen, zda komunikát vznikl jako bezprostřední reakce na určitý čin, či se autor na napsání předem připravoval.

„Při dědickém řízení byla zpochybněna platnost závěti, která byla pouze ve prospěch přítele zemřelého muže. Jeho družka však tvrdila, že závěť vznikla na základě přinucení ze strany jeho přítele, který jí nemocnému muži údajně nadiktoval. Základ závěti byl strojopisný, ale vedle toho text obsahoval řadu ručně psaných oprav a výpisků. Již samotný rozsah textu (dlouhý vícestránkový dopis zdůvodňující jeho rozhodnutí) zpochybňoval tvrzení o údajném vynuceném charakteru. Při porovnání s dalšími texty zůstavitele bylo zjištěno, že autor psal

rád a často a že si osvojil značně individuální styl, který je plně v souladu se stylem závěti. Kromě toho z podoby srovnávacích textů bylo zřejmé, že samostatný proces stylizace představoval pro autora velké potěšení, protože se k formulacím opakovaně vracel a dodatečně je upřesňoval (škrtly, dodatky). V závěti se rovněž na několika místech vyskytovaly textové změny stejného druhu – při opakovaném čtení autor původní znění upravoval, patrně vícekrát, protože byly použity dva různé psací prostředky. Text závěti byl proto hodnocen jako spontánně a samostatně stylizovaný, o jeho autentičnosti z jazykového hlediska nebylo pochyb.“ (Musilová, 2006, s. 140)

4.5.1.6 Téma

Cenné poznatky přináší také analýza tématu. Dle tématu lze například dělit anonymní dopisy (Musilová, 2005a, s. 69). Anonymní dopisy píše autoři bez jakýchkoli rozdílů, ovšem z praxe lze vysledovat, že osoby stejného pohlaví, věku, vzdělání. apod. volí totožná témata (i když jejich zpracování je samozřejmě odlišné), například „výhrušné dopisy politikům píše především muži v důchodu“ (Musilová, 2006, s. 138). Tyto poznatky je možné zobecnit a využít při profilování.

4.5.2 Subjektivní stýlotvorné faktory

Jako subjektivní stýlotvorné faktory označujeme ty, které přímo souvisí s osobou autora (znalost tématu, intelektuální vyspělost, povahové rysy, biologické faktory atd.) (Čechová, 2008, s. 87). Tyto faktory přímo ovlivňují autorův idiolekt.

„Pod vlivem vlastností, které má každý subjekt a které se jeví jako subjektivní faktory, vznikají subjektivní styly. Lze je chápat jako styly odrážející vlastnosti a kvality určitého subjektu. M. Jelínek uvádí jejich kategorizaci, v níž subjektivní styly rozlišuje na styly mužský a ženský (viz výše), styly různých věkových skupin, styly podle výše a charakteru vzdělání komunikujících subjektů, dále uvádí styly profesní, zájmové, ideologické a styly závislé na psychice, tj. psychické styly trvalé (plynou z celkové psychiky člověka – sklon k racionálnímu jednání, emotivnost aj.) a situační – odraz momentálně probíhající situace a postavení subjektu v ní. (Jelínek, 1996, s. 719n)“ (Čechová, 2008, s. 88). Jelínkovo rozlišení subjektivních stylů je možné použít i ve forenzní lingvistice, subjektivní styly se projevují například na rovině tematické, obsahové nebo lexikální. Dvacetiletý autor volí jiné lexikum než autor šedesátiletý. Žena, která bude pomlouvat kolegyni v práci, zvolí jinou formu pomluv (tedy obsah) než muž. Studovaný pisatel, i když se bude snažit své vzdělání zakrýt, se obvykle nevyhne užití určitých lexikálních či syntaktických rysů, které by autor se základním vzděláním neužil.

5. Profilování

Profilování je, vedle identifikace autora, nejčastější postup, jenž se v našem prostředí užívá. Jak již bylo uvedeno v úvodu, profilováním jsem se zabývala v bakalářské práci, a proto v této kapitole jen stručně nastíním, co profilování je a jak při něm lingvista postupuje.

5.1 Postup profilování

Profilování se v praxi užívá zejména při analýze anonymních dopisů. Cílem je vytvořit profil autora (předpokládaný věk, vzdělání, profese, pohlaví, místní příslušnost, vyjadřovací úroveň) a analyzovat obsahovou stránku (reálnost výhrůžek, prognóza případu) předloženého textu (textů).

Jde o postup, jehož se využívá, není-li podezření na konkrétní osobu. Profilování pomáhá kriminalistům „při stanovení možných verzí, zúžení (nebo naopak rozšíření) okruhu osob přicházejících v úvahu jako autoři (pachatelé)“ (Musilová, 2005a, 68). Analýza textů má určit, zda všechny texty psala a stylizovala jedna osoba a jaké další údaje lze z textu vyčíst. Úspěšnost analýz závisí na znalostech a zkušenostech znalce s danými texty. Znalec se zabývá například typem textu, jazykem textu, jeho obsahem, druhem argumentace, jež autor užívá nebo jak detailně a konkrétně se autor vyjadřuje. Při profilování využívá lingvista i psychologické metody, proto se profilování ve forenzní lingvistice označuje také jako psycholingvistické profilování a do budoucna by bylo vhodné, aby forenzní lingvistika navázala přímou spolupráci s psychologem.

Sporný materiál znalec komparuje s normami (spisovného jazyka, funkčního stylu...). Jeho cílem je nalézt v textu nejen shody s normami, ale také odchylky od normy. Právě odchylky od normy jsou při profilování důležitý vodítkem, jejichž prostřednictvím jsou určovány příznakové rysy vyjadřování (regionální příslušnost, vzdělání...).

Závěry, které forenzní lingvista ve znaleckém posudku podává, jsou v některých případech kategorické (míra vzdělanosti), v jiných pouze pravděpodobné (pohlaví). Může se také stát, že v textech není možné nalézt nic zásadního, a znalec tedy nemůže profil pisatele vytvořit.

5.2 Několik příkladů profilování

Pro ilustraci, jak forenzní lingvista při profilování postupuje, uvádím několik příkladů a postupů.

V textech se velmi často objevují **regionální výrazy**. Znalec může určit, odkud pisatel pochází, to ale obvykle v dané oblasti nevede ke zúžení okruhu podezřelých, a není to tedy pro případ přínosné (Musilová, 2006, s. 139). Ovšem pokud půjde například o anonymní dopis, který je adresován firmě sídlící v Praze a obsahem dopisu budou vztahy na pracovišti a dopis bude obsahovat četné moravismy, pak závěry forenzního lingvisty povedou k zúžení okruhu pachatelů, nebo dokonce, pokud bude ve firmě pracovat jen jedna osoba z Moravy, i k označení podezřelého. „*Jedna žena se na pracovišti chtěla zbavit kolegyně, která pocházela z Prostějova, a proto napsala anonymní dopisy pomlouvající ředitele, kde záměrně použila nářeční prostředky. Doufala, že podezření padne na sokyni a že to poškozený ředitel bude řešit jejím propuštěním. Ten se však neukvapil a nechal si udělat posudek. Z něho vyplynulo, že užití nářeční prostředky jsou velmi nápadné a navíc nesourodé - náležejí k různým nářečním oblastem Moravy. Podezřelá osoba však měla vysokou jazykovou úroveň a spisovně a nespisovně prostředky dokázala odlišit. Z ručního písma na jedné obálce pak byla identifikována skutečná pisatelka.*“ (Musilová, 2005b, s. 139)

Určuje-li lingvista **charakter celkového stylizačního procesu**, snaží se nalézt odpovědi na otázky typu: psal autor text po předchozí přípravě, je pisatel textu rovněž jeho autorem atd.

Především u výhrůžných a vyděračských dopisů je podstatné analyzovat **obsahovou stránkou textů**. Velmi důležité a často i klíčové je určení skutečné motivace autora textu. Motivace, jež autora k napsání textu vedla, bývá zpravidla jiná, než jakou autor v textu uvádí. Rozklíčování motivace může vést přímo ke konkrétnímu pachateli. Výhrůžné dopisy mají někdy adresáta jen postrašit a pisatel své výhrůžky nemyslí vážně. Nakolik jsou výhrůžky reálné, vyplývá nejen z obsahu textu. Při analýze se musí znalec zaměřit i na to, co v daném textu není a co by tam mělo být, aby byl obsah reálný (tento postup vyžaduje, aby měl lingvista dostatečnou zkušenost s výhrůžnými dopisy). Čím více obsahových náležitostí textu chybí, tím spíše budou výhrůžky v něm obsažené označeny za nereálné. (Musilová, 2006, s. 141)

6. Identifikace

Identifikace autora je postup, ke kterému je možno přistoupit, je-li již podezření na konkrétní osobu. Stejně jako u profilování i zde lingvista využívá komparaci, ovšem zde jde o komparaci sporného materiálu s materiálem srovnávacím. Cílem komparace, a tedy i identifikace je určit, zda je autorem obou souborů textů jedna osoba či nikoli. (Musilová, 2005b, s. 98)

6.1 Jazykový znak

Při komparaci sporného a srovnávacího materiálu se znalec zaměřuje na určení jazykových znaků. Forenzní lingvistika pojímá jazykový znak jinak než obecná jazykověda. „Jazykový znak lze charakterizovat jako takový prostředek (jazyková vlastnost), vedle něhož je možnost výběru jiného souznačného prostředku (např. tvaroslovná koncovka „řikám“ není znak, protože neexistuje jiná možnost, ale výběr ze tří variant „češu – češi – česám“ je znak).“ (Musilová, 2005b, s. 101)

„Jednotlivé znaky se vyhodnocují jako **shodné (systémově podobné), rozdílné či rozporné**. Shodné a rozdílné znaky vedou k závěru o totožnosti či rozdílnosti autorů. Jako rozporné znaky se označují takové, které přesahují možnou vnitřní variabilitu vyjadřování jedince. Např. zjištění rozporných znaků v jednom textu (např. primitivní pravopisné chyby, ale propracovaná syntax) vede ke konstatování, že autor a pisatel jsou dvě různé osoby, nebo že autor úmyslně snižoval jazykovou úroveň.“ (Musilová, 2005b, s. 101)

Forenzní lingvistika pracuje s tezí (Musilová, 2005b, s. 101), že neexistují absolutně specifické znaky, které by byly typické pouze pro jednoho autora a na jejichž základě by jej bylo možné identifikovat. Aby mohl znalec určit, že sporný i srovnávací materiál vyhotovil skutečně jeden autor, je třeba v textech nalézt dostatek shodných jazykových znaků a zároveň texty nesmí obsahovat velké množství znaků rozdílných.

Pro potřeby identifikace jsou nejvhodnější znaky zautomatizované (Musilová, 2005b, s. 101), tedy ty, které autor užívá zpravidla nevědomě. Takovéto prostředky nacházíme v rovině syntaktické, kompoziční a u písánských zvyklostí. Prostředky roviny lexikální, pravopisné, hláskoslovné a tvaroslovné se při identifikaci také zohledňují, avšak ne v takové míře jako prostředky výše uvedené, neboť u výrazů těchto rovin je častější snaha autorů po nápodobě a úmyslném měnění.

Na základě toho, jaké typy znaků jsou v textech nalezeny a jaká je jejich hodnota, stanoví znalec závěr o totožnosti autora (Musilová, 2005b, s. 102). Tyto závěry mohou být buď kategorické (jednoznačné), nebo naopak pouze pravděpodobné. Stejně jako u profilování i zde může nastat situace, že znalec nebude moci v textu určit dostatek znaků, které by vedly k identifikaci autora.

6.2 Všestranný jazykový a stylový rozbor

Pomocí všestranného jazykového a stylového rozboru znalec určuje, zda autor dodržuje či nedodržuje normy spisovného jazyka. Cílem rozboru však není jen registrovat odchylky a popsat dodržování normy, to by pro expertizu nebylo přínosné. Úkolem znalce je popsat autorovo „jazykové chování“: do jaké míry autor dodržuje normy (je důležité zaznamenat i to, že autor určité prostředky užívá zcela noremně, i to je pro jazykovou expertizu cenný poznatek), jaké jazykové znaky v rámci spisovné normy volí, jakým způsobem se od normy odchyľuje (volí prostředky hovorové, nespisovné, regionální), zda jsou odchylky pravidelné (např. v tvarosloví užívá pouze nespisovné tvary) nebo se jedná pouze o jednotlivosti atd. Tyto informace pomáhají znalci určit, zda je, či není autorem textů jedna osoba.

Součástí všestranného jazykového a stylového rozboru je i registrace výrazových prostředků, které autor volí. Všechny jazykové roviny poskytují možnosti výběru z více synonymních prostředků, ovšem různé roviny nabízí tyto možnosti v různé míře. Při volbě synonymních prostředků se autoři neomezují jen na spisovné prostředky, ale vybírají i z prostředků hovorových a nespisovných (např. výběr ze synonymní řady *pořád – stále – furt*), protože tyto útvary jazyka poskytují autorům větším variantnost.

Prostředky jednotlivých jazykových rovin se velmi často prolínají (například zápis spřežek je možné zařadit do pravopisu i do lexika) a je pouze na znalci, do jaké roviny dané prostředky při rozboru zařadí.

6.2.1 Hláskoslovná rovina

Hláskoslovná rovina patří k těm, v nichž nelze nalézt výrazné odlišnosti. Autoři mohou používat buď důsledně spisovnou normu, nespisovnou normu, či kombinaci obou způsobů. Záleží samozřejmě na typu textu, se kterým jazyková expertiza pracuje. Jde-li například o smlouvy, bude velmi nepravděpodobné, že by autoři užívali nespisovné hláskoslovné jevy.

Spisovná rovina poskytuje uživatelům jazyka velmi málo synonymních prostředků (*zase - zas, ačkoliv – ačkoli*), a proto je zde častější výběr z variant spisovná – nespisovná: proteze (*okno – vokno*), diftongizace (*malý – malej*), úžení (*polévka – polívka*), krácení vokálů (*prosím - prosim*) uvnitř slova i v koncovce.

Zároveň může v této rovině docházet ze strany autorů k úmyslnému měnění vyjadřovací úrovně, proto ve sporném materiálu může autor používat řadu nespisovných

hláskoslovných podob a naopak v materiálu srovnávacím se žádné nespisovné tvary vyskytovat nebudou.

6.2.2 Tvaroslovná rovina

Ve tvarosloví nacházíme jen několik málo možných dubletních tvarů. Z roviny spisovné jsou to například slovesné infinitivy první třídy vzoru péct/péci, slovesa druhé třídy s dubletními tvary v činném přičestí (krátké tvary s nulovou kmenotvornou příponou a tvary dlouhé s kmenotvornou příponou -nu-, *dupl/dupnul*), dlouhé a krátké tvary přivlastňovacích zájmen (*moje, mé*), tvary osobních zájmen (*jeho, ho, mě, mne*) či limitativ (*tomtéž, témž*). Mezi varianty spisovná – nespisovná můžeme zařadit například koncovky slovesných tvarů přítomných (*mají - maj*) i minulých (*četl – čet*), jmenné tvary s unifikovanou koncovkou instrumentálu plurálu -ama (*s kolečky – kolečkama*), kondicionálové tvary pomocného slovesa být (*bysme – bychom – by jsme*).

6.2.3 Syntaktická rovina

Syntaktická rovina poskytuje autorům četné možnosti výběru, avšak u této roviny je rovněž podstatná její zautomatizovanost. Autoři, kteří se snaží změnit svou vyjadřovací úroveň, obvykle změni lexikum či pravopis, ale syntax je zautomatizovaná natolik, že ji autoři mění jen velmi zřídka. U syntaxe se analýza zabývá „délkou vět a stupněm rozvitosti, slovosledem, modalitou, podílem pasivního a aktivního vyjadřování, ale zejména vztahy vyjadřovanými mezi jednotlivými větami a souvětími“ (Musilová, 2005b, s. 99 – 100).

6.2.4 Lexikální rovina

Lexikální rovina poskytuje pisatelům velkou variabilitu od výrazů spisovných přes hovorové po nespisovné (Musilová, 2005b, s. 99). Výběr plnovýznamových prostředků bývá často záměrný, proto je pro expertizu důležitější výběr sysémantik (autoři se nad jejich volbou příliš nezamýšlí a užívají ta, která mají zautomatizovaná). Z autosémantik jsou pro expertizu nejdůležitější adverbia. Adverbia jsou slovní druh s velkou synonymitou, jde rovněž o výrazy, které nejsou tolik spjaty s tematikou, a proto jim autoři nevěnují takovou pozornost (např. nachází-li znalec ve sporném materiálu pouze adverbium *jen* a v materiálu srovnávacím je tento význam vyjádřen výrazem *pouze*, je to pro znalce indicie, že se bude jednat o dva

různé autory). V menší míře umožňují výběr ze synonymních řad adjektiva (*hezký – krásný – pěkný – nádherný*).

Samozřejmě pokud se ve sporných textech vyskytnou autosémantika, která jsou něčím neobvyklá, často to bývají substantiva s regionálním příznakem či autorské novotvary, je vhodné sledovat, zda se vyskytnou i ve srovnávacím materiálu, a pokud ano, určit je jako shodný znak.

6.2.5 Rovina grafická a různé písarské zvyklosti

Grafika a různé písarské zvyklosti jsou rysy velmi individuální a nachází se v různých textech v různé míře a podobě. Analýza těchto rovin se zaměřuje například na autorovo užívání interpunkce (která interpunkční znaménka autor používá a která nikoli, používá-li autor vůbec interpunkci, zda se dají v jejím užívání vysledovat určité pravidelnosti, jaký typ závorek či uvozovek autor užívá...), formát písma (typ písma, velikost, užívání tučného či kurzívního písma...) nebo zápis číslovek (data a jiné číselné údaje; jsou číslovky psány číslicí či slovy, formát zápisu dat a časových údajů, užívání mezer mezi číslovkou a interpunkčním znaménkem nebo dalším textem).

6.2.5.1 Pravopis

Jako podskupinu roviny grafické je možné chápat pravopis. Při analýze pravopisu registruje znalec nejen výběr ze synonymních variant (který je však velmi limitovaný - zápis spřežek *na příklad – například*, cizích slov *filozofie – filosofie*), ale zejména ortografické odchylky od kodifikace. Mimo pravopisných odchylek se znalec zaměřuje i na chybovost v gramatice a rovněž na analýzu překlepů. Neboť překlepy mohou být důležitým vodítkem při identifikaci, jejich množství vypovídá o tom, zda autor svůj text vyhotovil po předchozí přípravě, nebo zda vznikl jako bezprostřední reakce na určitou událost.

Vyskytuje-li se ve sporném textu řadu pravopisných a gramatických chyb a ve srovnávacím textu nikoli, vede to znalce ke zjištění, že buď jde o dva různé autory, nebo že autor úmyslně měnil svou jazykovou úroveň (o kterou z těchto dvou možností se jedná, napomáhají určit další roviny). K úmyslné změně jazykové úrovně se uchyluje ten autor, který chce od sebe odvrátit podezření. Autor znalý spisovné normy tak může napsat například anonymní e-mail nebo podvržený blogový text tak, jako by ho psala osoba kodifikace neznalá. Text může obsahovat řadu ortografických a gramatických chyb, ale jiné, vyšší,

roviny (především rovina syntaktická) budou naopak bez chyb a formulované vyšším stylem, to svědčí o faktu, že se autor snaží zakrývat svou skutečnou vyjadřovací úroveň.

6.2.6 Formální stránka

U formální stránky by se měli autoři řídit normami a zažitými zvyklostmi, avšak ty často v povědomí běžných uživatelů jazyka nejsou, a proto může i formální stránka poskytnout cenné informace o autorovi textů. U formální stránky tedy znalec registruje, zda se autor drží normy nebo jakým způsobem ji porušuje a zda jsou stejné odchylky či shody přítomné i ve srovnávacím materiálu.

6.3. Metoda

Metoda využívaná při identifikaci autora spočívá „v registraci objektivně se vyskytujících individuálních znaků“ (Musilová, 2005b, s. 101). Lingvista musí veškeré texty, které má k dispozici, analyzovat vícekrát. Vždy se musí soustředit pouze na jednu jazykovou rovinu, případně jen na jednu individuální charakteristiku roviny.

Na jaké rysy se znalec zaměří, závisí částečně na typu textu (první přečtení textů je orientační, znalec se s texty seznámí a vyjeví se mu první nápadné individuální charakteristiky, které se budou dalším čtením rozrůstat), podstatnější jsou však zkušenosti znalce s danými typy textů, protože lingvista musí za svou odbornou praxi prozkoumat větší množství textů, aby si osvojil znalosti potřebné pro forenznělingvistickou analýzu.

7. Závěr

Cílem teoretické části diplomové práce bylo pojednat o jazykové expertize z hlediska historického vývoje i současnosti oboru. Jak vyplynulo z této části práce, forenzní lingvistika je aplikovaným oborem propojeným s řadou dalších lingvistických i nelingvistických disciplín (kriminalistika, psychologie, stylistika, sociolingvistika, grafologie atd.).

Hlavním těžištěm kapitoly o historii forenzní lingvistiky byl tzv. případ Evans. Švédský lingvista Jan Svartvik analyzoval zápisy výpovědí obžalovaného T. Evanse s cílem dokázat, že do jejich přepisu zasáhla další osoba. Metoda, kterou na texty aplikoval (například analýza syntaktické stránky), je ve forenzní lingvistice užívána dodnes a tento případ stojí právem u zrodu moderní jazykové expertizy.

Další kapitoly teoretické části byly věnovány současnosti oboru v České republice. Lingvista, který se chce věnovat forenzní lingvistice jako svému hlavnímu oboru, se musí stát soudním znalcem oboru kriminalistika, specializace jazyková expertiza, jehož činnost upravuje zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění a také vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění. Až poté získá přístup k forenznělingvistickým materiálům, tzv. sporným textům.

Znalec analyzuje sporný text s cílem stanovit v něm jazykové znaky typické pro konkrétní sporný text a tím vytvořit profil neznámého pisatele (metoda profilování). Je-li již v případě podezření na konkrétní osobu, analyzuje soudní znalec nejen sporné texty, ale také texty srovnávací. Jedná se o metodu identifikace autora, kdy soudní znalec provádí všestranný jazykový a stylový rozbor (určení jazykových znaků v jednotlivých jazykových plánech, zhodnocení spisovnosti, chybovosti atd.) a následně předložené texty komparuje mezi sebou a určuje v nich shodné (systémově podobné), odlišné a rozporné jazykové znaky. Dle hodnoty a množství nalezených znaků se soudní znalec vyslovuje k otázce, zda oba soubory textů stylizovala jedna a tatáž osoba či nikoli.

Znalec formuluje výstupy svých analýz (z profilování i identifikace) do znaleckého posudku. Závěry, které znalec ve znaleckém posudku vyslovuje, se pohybují na stupnici od kategorické závěru přes pravděpodobné závěry (velká - střední - nízká pravděpodobnost) po závěr nerozhodný.

II. ANALYTICKÁ ČÁST

Cílem analytické části práce je aplikovat v praxi poznatky z části teoretické, zejména z její šesté kapitoly (identifikace autora). V analytické části tedy bude proveden všestranný jazykový a stylový rozbor modelových textů. Každá kapitola bude věnována jedné jazykové rovině (lexikum, hláskosloví...) a rovině pomocné (grafika, formální stránka). Jednotlivé roviny-kapitoly práce (syntax, lexikum, hláskosloví, tvarosloví, grafika, forma) jsou řazeny dle jejich hodnoty a využitelnosti při identifikaci, tedy nikoli od nejnižších plánů po vyšší. Analýza materiálu kombinuje kvalitativní a kvantitativní metody.

Rozbor, který zde bude představen, provádí při analýze případu každý znalec, ovšem jeho následný písemný výstup není takto detailní, neboť znalecký posudek může mít délku maximálně osm stran. Fiktivní znalecký posudek bude rovněž součástí analytické části diplomové práce. Pro forenzní lingvistiku neexistuje žádný formálně daný postup, proto metoda analýzy a jejího popisu zde prezentovaná vznikla na základě metody užívané PhDr. V. Musilovou, a na základě konzultací s V. Musilovou, částečně i dle autorky práce samotné.

Vzhledem k tomu, že autorka diplomové práce není soudní znalkyní, není možné forenznělingvistické metody aplikovat na texty, které svým obsahem naplňují skutkovou podstatu trestného činu. Avšak jak bylo uvedeno v teoretické části práce, jakýkoli text se může stát předmětem zájmu forenzní lingvistiky, všestranný jazykový a stylový rozbor bude tedy využit pro analýzu dvou souborů modelových textů. Jedná se o texty volně dostupné na internetových blozích.

K textům bude přistupováno tak, jako kdyby se jednalo o texty figurující ve skutečném případě, a proto byl také po konzultaci s dr. V. Musilovou vytvořen fiktivní případ, jehož „vyřešení“ se bude analytická část práce věnovat.

Na závěr tohoto úvodu bych chtěla uvést, že příklady, které v analytické části ilustrují jednotlivé případy, jsou převzaty z autentických textů; nebylo do nich nijak zasahováno, pouze byla dodána speciální grafická zvýraznění: celý příklad je uveden kurzívou, tučné písmo slouží pro zdůraznění konkrétně analyzovaného jevu, podtržení pro vyznačení překlepu učiněného autorkou.

8. Popis případu

Na forenzního lingvistu se obrátila prostřednictvím police rodina s požadavkem, zda by mohl analyzovat texty, které si jejich dcera píše na internetový blog. Rodina ztratila s dcerou kontakt a má podezření, že příspěvky na její blog nyní píše cizí osoba. Dcera si blog psala již delší dobu, a proto rodina předložila k analýze soubor textů z aktuální doby, které má za podvržené, a dále soubor textů, jež dcera napsala ještě v době, kdy s ní byla rodina v kontaktu, takže je prokázáno, že je skutečně napsala ona.

9. Korpus textů

Analyzovány budou dva soubory po dvanácti textech. Texty autorky, jež je označena jako A, jsou brány jako srovnávací materiál (10 569 slov). Texty autorky B slouží jako materiál sporný (19 325 slov).

Texty splňují náležitosti, jež jsou pro analýzu nezbytné – jsou úplné, dostatečně dlouhé, spontánně stylizované, vznikly ve zhruba stejném časovém období a pojednávají o témže tématu (práce au-pair). Vlivem tematické stránky jsou si texty na první pohled velmi podobné, a bude proto nutné provést detailní analýzy všech jazykových i pomocných rovin, aby bylo možné se k autorství textů dostatečně vyjádřit. Samozřejmě by se pro analýzu daly vybrat texty, u nichž by byla odpověď na otázku, zda je autorem sporného a srovnávacího textu jedna osoba, či nikoli, průkaznější, ale zvolené texty byly velmi zajímavé po jazykové stránce a také z hlediska věku autorek. Autorkami jsou totiž mladé pisatelky, texty nám tak pomáhají poznat jazykové chování osob této generace; jejich prostřednictvím se tedy můžeme seznámit s jazykovým územ mladých autorů a tyto poznatky využít v pozdější praxi.

Texty, jež jsou analyzovány, jsou součástí přílohy práce. V tištěné příloze práce jsou uveřejněny pro ilustraci čtyři texty od každé autorky, všechny texty jsou z kapacitních důvodů k dispozici na přiloženém CD⁵.

10. Rovina syntaktická

Rovina syntaktická je jednou z nejvýznamnější, neboť zautomatizovanost a neuvědomovanost syntaktických prostředků představuje velmi hodnotný materiál pro identifikaci. Například na rovině lexikální se autoři často snaží změnit výrazy, které používají ve svých jiných textech, ale na rovině syntaktické už tyto změny neprovedou. Rovina

⁵ v elektronické verzi diplomové práce je samozřejmě v příloze všech 24 textů

syntaktická nám tedy prozradí o autorovi textů řadu cenných informací, například jestli je autor zvyklý často psát komunikáty podobného typu (dopis, smlouva), jaká je jeho skutečná vyjadřovací úroveň atd.

V textech autorek A a B byla analyzována rozvitost výpovědí (délka vět, stupeň rozvitosti, komunikační funkce), dále typy spojovacích výrazů, které autorky volí (a tím i druhy vět a poměry mezi nimi), začátky větných celků a chybovost v interpunkci. Analyzovány nejsou slovosled, modalita a podíl aktivního a pasivního vyjadřování. Modální a pasivní konstrukce se v textech téměř nevyskytují. Texty jsou velmi blízké mluvené řeči, autorky zapisují své zážitky tak, jako kdyby je někomu vyprávěly, a proto i slovosled textů se velmi blíží mluvené komunikaci, typické jsou různé odbočky, vsuvky, nedokončené výpovědi.

10.1 Rozvitost výpovědí

Autorka A

Autorka často neukončuje výpovědi jednou tečkou, nýbrž tečkami třemi, za kterými pokračuje malým písmenem. Tři tečky obvykle značí nedokončenou výpověď, ovšem u této autorky vzhledem k volbě minuskule, nelze vždy rozlišit, zda se jedná o neukončenou výpověď nebo pouze o prosté ukončení výpovědi. *Já jsem nebyla nadšená, protože jsem zase ráno chtěla jít spát a nějak jsem si to s ním tady nedovolila... celou dobu pak nekašlala a zase začal kašlat, když přijela matka... zajímalo by mě, co to způsobuje, protože ten kašel se nezdál tlačný... možná to je psychický... ale chtěl si hrát venku, ptal se mě, jestli si s ním zahraju fotbal a tak... tak jsem se mu snažila vysvětlit, že když je nemocnej, tak ne! /A7/*

Autorka A preferuje spíše souvětí než jednoduché věty, nejčastěji se jedná o souvětí v délce 3-5 vět, ale neobvyklá nejsou ani souvětí delší (*Sedl si pod schody a první nechtěl nahoru a pak začal tvrdit, že nemůže, v sedě dal jednu nohu na schod a ukazoval mi, že mu nejde jít nahoru. /A8/*). V naprosté většině případů volí autorka výpovědi s funkcí asertivní, to jistě vyplývá z tematické stránky textů. Výpovědi s funkcí interogativní je v celém textu pouze osmnáct. Ve 44 případech ukončuje autorka výpověď vykřičníkem, tyto výpovědi je možné rozdělit na dva typy: 1. výpovědi s funkcí direktivní, 2. častější je však případ, kdy vykřičník neplní žádnou z komunikačních funkcí, ale má pouze zdůraznit obsah předcházejícího textu (*měli moje nově oblíbený těstoviny (ty plněný masem) v sýrový omáče – výborný! /A2/*). Pro ještě větší zdůraznění obsahu autorka užívá také více vykřičníků za sebou (*miluju focení tim jejich výborným foťákem!!! /A4/*).

Autorka B

Pro autorku B je typické střídání dlouhých souvětí s větami jednoduchými či pouze s osamostatněnými větnými členy. *Dnes jsme se probudili do deštivého dne. Tak jsem zvědavá, jaké tu budou změny v počasí dnes :-)) Hlavně změny v náladách... Od rána se tu holky dohadují, já jim teda nerozumím, ale slyším Alby tón hlasu, že. A navíc Sophía hned začne kňourat a mnohdy i „brečet“... /B11/*

Autorka B nejčastěji užívá souvětí o délce 2-3 věty. Vyskytují se samozřejmě i souvětí delší, část z nich však není výpovědí se složitou syntaktickou skladbou, nýbrž spíše výčtem událostí skládaných za sebou - *Já slezla ještě v pyžamu, pozdravila, dala si snídani, šla nahoru sama se připravit, teda převlíct, zuby vyčistit... /B2/.*

Výpovědi jsou nejčastěji prostým sdělením určité události, převažují tedy výpovědi s funkcí asertivní. Pro autorku B je typické, že výpověď s asertivní funkcí neukončuje pouze jednou tečkou, ale i tečkami dvěma nebo třemi. Pokud za tečkami následuje velké písmeno, dá se výpověď chápat jako ukončená (*Kvalita sice zas taková není, ale tak to už dneska v podstatě nikde... Naštěstí pro mě jsem ale neměla moc náladu na nakupování /B5/*), je-li po tečkách (bez mezery) malé písmeno, jedná se o výpověď nedokončenou, věta, která navazuje, je oním dokončením/doplněním věty předchozí (*Potřebuju jiný šampon na vlasy...ten od Cris je speciálně na odstranění lupů...a hádejte co, mám po něm lupy!! /B10/*). Výpovědi uvozené vykřičníkem mají častěji funkci zdůrazňovací než direktivní (*u toho okna s úžasným výhledem na oceán! /B6/*). Velmi obvyklá je u autorky kombinace vykřičníků a otazníků (*a ona si na to stříkla parfém????!!!! /B11/*) a také zápis více vykřičníků za sebou pro vyjádření ještě větší intenzity zdůraznění (*dneska jsem zjistila, že to jsou Sophiiny nohy!!!!!!!!!!!! /B5/*). Nejméně časté jsou výpovědi s funkcí interrogativní - jen 65 případů ve všech textech. I u výpovědí ukončených otazníkem je pro autorku typický zápis více otazníků za sebou, který má i zde funkci zdůraznění (*že bych opravdu měla víc jíst – prosím??? /B11/*).

Porovnání autorek A a B

Obě autorky preferují spíše souvětí, u obou nalézáme i souvětí o délce až 10 vět, ovšem častější jsou souvětí kratší, u autorky A jsou nejčastější souvětí o 3-5 větách, u autorky B o 2-3 větách. Delší souvětí (více než 4 věty) je u autorky B možné rozdělit na dva typy – souvětí se složitou vnitřní stavbou a souvětí spojená pouze významovým poměrem slučovacím, kdy autorka podává jen výčet událostí, které se staly. Nejenže autorka B volí kratší souvětí než autorka A, ale také střídá souvětí s jednoduchými větami, případně osamostatněnými větnými členy. Střídání souvětí a jednoduchých vět užívá i u autorka A,

ovšem ne tak výrazně. Osamostatněný větný člen není pro autorku A vůbec specifickým rysem.

Vlivem tématu jsou u obou autorek nejfrekventovanější výpovědi s funkcí asertivní. Tyto výpovědi jsou u autorek zakončeny nejen jednou tečkou, ale i tečkami dvěma či třemi. Obě autorky kombinací více teček vyjadřují buď nedokončenou výpověď, či prosté ukončení výpovědi. U autorky B lze určit, kterou z možností volí, zpravidla dle majuskule či minuskule u počátečního písmena výrazu následujícího za tečkami, u autorky A toto odlišení nenacházíme, a proto u ní není možné vždy odlišit, o kterou eventualitu se jedná. Dále u autorek registrujeme výpovědi s funkcí interogativní a výpovědi ukončené vykřičníkem, které však u obou autorek vyjadřují spíše zdůraznění než direktivní vyznění výpovědi. U autorky B jsou výpovědi se zdůrazňující funkcí četnější než u autorky A. Autorka B také kombinuje vykřičníky s otazníky, případně zapisuje více vykřičníků či otazníků za sebou, aby tím svému tvrzení dodala ještě větší důraz. Tento znak je zastoupen i v textech autorky A, ovšem oproti autorce B se jedná o jev velmi málo frekventovaný.

Z analýzy rozvitosti výpovědí jsou mezi autorkami patrné výrazné rozdíly – délka souvětí, užívání jednoduchých vět, nedokončené výpovědi, všechny tyto rozdíly svědčí o tom, že autorem textů pravděpodobně nebude jedna osoba, neboť například střídání jednoduchých vět se souvětími je rys natolik individuální, že by se jistě projevil v obou porovnávaných textových souborech

10.2 Spojovací výrazy

Autorka A

Texty autorky A se vyznačují velkým repertoárem spojovacích výrazů. Nejčastější jsou v textech užity výrazy: *a* (253 výskytů), *že* (194 výskytů), *ale* (134 výskytů).

V poměrech mezi větami převažuje poměr slučovací (*a* /253/, *pak* /77/, *a pak* /19/, *i* /10/, *ani* /4/), odporovací (*ale* /134/, *jenomže* /7/) a důsledkový (*tak* /34/, *takže* /45/, *teda* /25/). V menší míře autorka volí poměr vylučovací (*nebo* /26/, *anebo*, *či* /1/), stupňovací (*dokonce* /5/) a příčinný (*totiž* /1/).

Tři nejčastější typy vedlejších vět jsou u autorky věty předmětné (*že* /180/, *co* /8/, *aby* /5/), časové (*když* /35/, *až* /19/, *než* /11/, *kdy* /3/, *jakmile*, *zatímco* /2/) a přívlastkové (*který* /35/, *co* /30/, *jaký* /2/). Dále u autorky nacházíme vedlejší věty příčinné (*protože* /34/, *že* /7/), způsobové (*jako*, *jak* /13/), podmínkové (*jestli* /20/, *kdyby* /6/), účelové (*aby* /19/, *ať* /5/), přípustkové (*i když* /15/), podmětné (*že*, *co* /7/) a místní (*kde* /4/).

Autorka B

Nejfrekventovanější spojovací výrazy u autorky B jsou: *a* (426 výskytů), *že* (409 výskytů), *ale* (252 výskytů).

Nejčastějšími poměry mezi větami jsou poměry slučovací (*a* /426/, *pak* /78/, *ani* /54/, *i* /52/, *a pak* /34/, *aj* /1/), odporovací (*ale* /252/, *jenže* /13/, *však* /2/) a důsledkový (*takže* /50/, *teda* /87/, *tak* /37/, *a tak* /8/, *proto* /6/, *tedy*, *a tudíž* /1/). V menší míře je zastoupen také poměr vylučovací (*nebo* /33/, *bud' – anebo* /4/, *či* /2/, *bud' – nebo* /1/, *a nebo* /1/), příčinný (*totiž* /24/, *neboť* /6/) a stupňovací (*dokonce* /8/, *a dokonce* /3/).

Vedlejší věty, které autorka volí, jsou nejčastěji vedlejší věty předmětné (*že* /382/, *co* /103/, *jak* /17/), časové (*když* /63/, *než* /17/, *zatímco* /2/, *pokud*, *jakmile* /1/) a příčinné (*protože* /49/, *páč* /13/, *že* /3/). Autorka užívá rovněž další druhy vedlejší vět, ovšem ne s takovou frekvencí, jedná se o vedlejší věty podmínkové (*jestli* /61/, *kdyby* /5/), přívlastkové (*který* /31/, *co* /28/, *jaký* /13/), způsobové (*jak* /33/, *jako* /26), účelové (*aby* /32/, *ať* /12/), místní (*kde* /31/, *kam* /10/, *odkud* /2/), přípustkové (*ač* /17/, *i když* /4/, *ačkoli* /2/) a podmětné (*že* /9/, *co* /5/).

Porovnání autorek A a B

Autorky užívají velmi podobný soubor výrazových prostředků. Výrazy, které se objevují pouze u autorky A, jsou *jenomže*, *až*, *kdy*. U autorky B se jedná o spojovací výrazy *aj*, *jenže*, *tedy*, *a tak*, *proto*, *a tudíž*, *bud' – nebo*, *neboť*, *a dokonce*, *pokud*, *páč*, *kam*, *odkud*, *ač*, *ačkoli*.

U obou autorek jsou nejčastější poměry slučovací, odporovací a důsledkový. U slučovacího poměru je frekvence výskytu spojovacích výrazů velmi podobná, jediným rozdílem je užívání záporného výrazu *ani* – 52 výskytů u autorky B a pouze 4 u autorky A. Pro vyjádření poměru odporovacího je u autorek nejčastější spojka *ale*, u autorky A dále spojka *jenomže*, u autorky B i spojky *však* a *jenže*. U poměru důsledkového má autorka B rozvitější repertoár spojovacích výrazů než autorka A. Obě dvě volí výrazy *takže*, *tak*, *teda*, u autorky B jsou zastoupeny také výrazy *tedy*, *a tak*, *proto*, *a tudíž*. Čtvrtý nejfrekventovanější poměr je u obou autorek poměr vylučovací. U autorky A je na 5. místě poměr stupňovací a na 6. poměr příčinný, u autorky B je pořadí opačné. Velmi výraznou odlišností je právě užití příčinného poměru, u autorky A se jedná pouze o jeden výskyt jednoho spojovacího výrazu ve všech textech (*totiž*), u autorky B nacházíme dva spojovací výrazy a oproti autorce A jsou v textech frekventovanější (24 výskytů *totiž* a 6 výskytů *neboť*).

Z četnosti výskytu druhů vedlejších vět jsou mezi autorkami rovněž patrné odlišnosti. Obě autorky vybírají z celkem 10 druhů vedlejších vět. Dva nejfrekventovanější druhy jsou u obou autorek vedlejší věty předmětné a časové, tyto typy vedlejších vět však nejsou nijak příznakové, vyskytují se běžně a hojně i v textech jiných autorů. U vedlejších vět časových se v obou sériích textů objevují čtyři shodné výrazové prostředky (*když, než, zatímco, jakmile*), autorky je volí i s podobnou frekvencí, u autorky A jsou dalšími spojovacími výrazy *až, kdy*, u autorky B je navíc výraz *pokud*. Na třetím místě jsou u autorky A vedlejší věty přívlastkové, které jsou u autorky B až na 5. místě. Menší míra výskytu přívlastkových vět je zajímavým a specifickým rysem autorky B, neboť přívlastkové věty se ve forenzní lingvistice řadí mezi ty, které se v textech vyskytují nejčastěji. U autorky B stojí na třetí pozici vedlejší věty příčinné, které jsou u autorky A na pozici 4. Příčinný vztah vyjadřuje autorka A spojovacími výrazy *protože a že*, autorka B navíc také nespisovným výrazem *páč*.

Výrazné odlišnosti jsou u vedlejších vět místních a přípustkových, a to nejen v četnosti užívání, ale i v počtu spojovacích výrazů. Přípustkové vedlejší věty jsou u autorky A na 8. pozici a místní na 10., u autorky B jsou místní vedlejší věty na 8. místě a následně na 9. pozici jsou věty přípustkové. U autorky A jsou přípustkové vedlejší věty uvozeny pouze spojkou *i když*, u autorky B i spojkami *ač, ačkoli*. Rovněž u místních vedlejších vět je repertoár výrazů u autorky A omezen pouze na jeden spojovací výraz - *kde*. Autorka B výrazovou škálu rozšiřuje o spojovací výrazy *kam a odkud*. V textech je velmi malý podíl vedlejších vět podmětných (autorka A 9. pozice, autorka B 10.), a tedy i vět jednočlenných.

10.3 Začátky větných celků

Autorka A

Větné celky začíná autorka celkem devíti různými druhy výrazů, nejčastěji jsou to adverbia (153 případů; *docela mě zaujala ta práce – animátorství /A2/*), následně spojky (130 začátků; *ale včera otec koupil Nesquik dezery /A9/*) a slovesa (105 případů; *začalo to tím, že se měl jít vysprchovat /A8/*). V 74 případech volí autorka zájmeno. Počátky větných celků uváděné zájmeny je možné dle druhů zájmen rozdělit na 1. ukazovací (40 případů; *ta kamarádka - Maria, se mi pak ozvala /A5/*), 2. osobní (28 výskytů; *já jsem se jen tak smála /A4/*), 3. neurčité (6 případů; *co děti říkají mají buď od rodičů, z televize, nebo od kamarádů /A6/*).

Kromě těchto čtyř nejfrekventovanějších slovních druhů stojí na začátku větného celku substantiva (50 výskytů; *foťky ještě pořád upravuju /A11/*), adjektiva (30 výskytů; *další*

*zajímavost ohledně toho je /A6/), částice (27 případů, ve 24 případech se jedná o výraz **tak**; **tak** pršlavé počasí po týdnu nezmizelo /A9/), citoslovce (22 výskytů; **no**, *bylo to docela šílený /A8/)* a nejméně zastupeným slovním druhem je číslovka (4 výskyty; **3** *měsíce je dlouhá doba /A12/).**

Autorka B

Autorka B uvozuje větné celky devíti různými slovními druhy. Nejfrekventovanější jsou spojky (320 výskytů; **ač je ta knížka fakt divná /B4/),** následované adverbii (250 výskytů; **mimochodem** *byla to carbonara pizza z podniku „telepizza“ /B11/)* a slovesy (153 výskytů; **šla** *jsem s nima za účelem opalovat se /B2/).* 130x stojí na počátku větného celku zájmeno a to osobní (73 výskytů; **já** *tam jela ze zvědavosti podívat se po krámech /B5/),* ukazovací (51 výskytů; **ono** *totiž takové krátké věci na opálených nohou taky vypadají jinak /B10/)* a neurčité (6 výskytů; **co** *je tady na Španělsku ale hrozně super /B6/).* Více než sto výskytů mají také substantiva (126 výskytů, velmi často se jedná o propria; **David** *tam se mnou čekal /B3/)* a citoslovce (102 výskytů; **hmm**, *bud' jsem holky vzbudila /B3/).*

Dále začíná autorka větné celky částicemi (36 výskytů, nejčastěji užívanou částicí je *tak* – 32 výskytů; **tak** *mě doprovodili na bus /B4/),* adjektivy (30 výskytů; **neuvěřitelné**, *že se něco takového opravdu stalo /B12/)* a číslovkami (13 výskytů; **jeden** *poznatek – děcka, jakmile vylezou z moře/bazénu /B4/).*

Porovnání auterek A a B

V obou přeložených souborech textů jsou větné celky zahajovány totožným repertoárem výrazů, ovšem autorky volí tyto výrazy s jinou frekvencí. Tři nejfrekventovanější slovní druhy jsou slovesa, příslovce a spojky (pořadí u autorky A: 1. příslovce, 2. spojky, 3. slovesa; u autorky B: 1. spojky, 2. adverbia, 3. slovesa). Na čtvrtém místě jsou u obou auterek zájmena, ale i zde lze vysledovat podstatný rozdíl – u autorky A jsou nejčastější zájmena ukazovací, oproti tomu u autorky B převažují zájmena osobní. Dále u autorky A stojí na začátcích větných celků podstatná jména, částice, adjektiva, citoslovce a číslovky. U autorky B následují substantiva, citoslovce, částice, adjektiva a číslovky.

Z tohoto shrnutí je patrné, že u slovních druhů, které uvozuji začátky větných celků, jsou mezi autorkami opravdu výrazné rozdíly, které bude možné využít při identifikaci. Vzhledem k tomu, že se liší především frekvence užití dvou nejčastějších slovních druhů a také jednotlivých druhů zájmen, je velmi pravděpodobné, že autorem textů nebude jedna osoba.

10.4 Chybovost v interpunkci

Autorka A

Odchyly od normy, které se projevují v interpunkci, bych připisovala spíše nepozornosti než neznalosti kodifikace, jelikož se jedná především o jednotlivosti, kdy v několika případech autorka zapomene na čárku před spojkou (*je to i když je chci třeba pochválit* /A9/), či v několikanásobném přívlastku (*mají to jako pěknou velkou restauraci velikosti jídelny* /A2/), nebo naopak čárky užije na místě, kam dle normy nepatří (*tam to bylo zas moc fajn a po skončení, ve 20h jsem se šla ještě projít po Puerto* /A11/).

Určité pravidelnosti lze vysledovat v užívání interpunkce u spojek *jako* a *než*, po nich autorka píše skoro vždy čárku bez ohledu na to, zda za spojkou následuje sloveso, tedy další věta, nebo pouze větný člen. U spojky *než* je tato tendence výraznější. *Než* je u autorky zastupeno celkem 13x, z toho 6x uvozuje větu (v jednom případě psáno bez čárky - *vybrání měli než nastoupili měsíc výcvik* /A2/) a 7x větný člen (pětkrát s čárkou - *když ona má miň, než já* /A12/). Podobně je tomu i u spojky *jako*, tu autorka volí 24x. 18x po ní následuje větný člen, z toho 8x je před spojkou čárka (*spíš bych to nazvala, jako dům na venkově* /A12/), ve zbylých případech *jako* uvozuje věty, a až na jeden případ po *jako* vždy následuje čárka.

Autorka B

Chybovost v interpunkci je u této autorky poměrně výrazná, v každém z textů určité odchyly od normy registrujeme. Jedná se spíše o případy, kdy interpunkční znaménko chybí, než že by ho autorka volila nadbytečně. Užívání interpunkce kolísá zejména před spojkami, jakákoli spojka se v textu může vyskytnout jak s čárkou, tak i bez ní (*psala jsem Cris, že teda potvrzují že pojedou s nimi domů* /B5/).

Nejvýrazněji se chybovost projevuje u výrazů *kolik*, *co*, *jak*, *než*. Neurčité číslovky *kolik* je v textech užito šestkrát, z toho čtyřikrát před ní nenásleduje čárka (*jo ale Alba mě dost překvapuje kolik toho sní* /B1/). V 17 % případů nepíše autorka čárku před *co* (ve významu vedlejší věty podmíněné či předmětné a také vedlejší věty přívlastkové na místo spisovného *který*; *že ona mi nebude říkat co mam a nemam dělat* /B2/; *že je to ta Tortilla co si dávám ve* /B7/). U relativu *který*, jež se v textu objevuje 33x, neužívá interpunkci v pěti případech (*že nepoznám které je dobré* /B5/). Spojka *jak* je v textu obsažena celkem 124x. Ve 81 % případů (101 výskytů) uvozuje *jak* celou větu, z toho ve dvaceti jedna případech psáno bez čárky (*tak se tvářila jak kdybych jedla brouky* /B3/). *Než* je v textech celkem 26x, v patnácti případech za ním následuje věta a mělo by být uvozeno čárkou, ve třech případech však dochází k

odchylce (*tak jsem řekla radši **OK než** s ním řešit to /B5/*). Větný člen uvozuje *než* celkem jedenáctkrát, z toho třikrát píše autorka před spojkou chybně čárku (*ale nějaké teda mnohem chutnější, než v Anglii /B1/*).

Porovnání autorek A a B

Chybovost je výraznější u autorky B, avšak ani texty autorky A nejsou zcela bez interpunkčních nepřesností. U obou bych chybovost připsala spíše nepozornosti (texty tohoto typu jsou podobné deníkovým záznamům, je tedy pravděpodobné, že je autorky nepsaly po předchozí přípravě) než neznalosti normy. Autorce A se stává, že čárku užije na místě, kde ji norma nepřipouští. U autorky B se jedná o opačnou tendenci, tam, kde by čárka být měla, ji autorka neužije. Obě autorky (autorka A však častěji) chybují v interpunkci po spojce *než*, uvozuje-li spojka celou větu, nepíše před ní často čárku a naopak, uvozuje-li pouze větný člen, čárka spojce obvykle předchází. Tento specifický rys je typický u autorky A rovněž pro spojku *jako* a u autorky B pro spojku *jak*. Autorka B dále chybuje v neuzítí čárky před výrazem *co*, pro autorku A tato odchylka charakteristická není, před *co* píše čárku vždy.

11. Rovina lexikální

V rovině lexikální jsou v první řadě analyzovány ty výrazy, které autorům umožňují volbu z více synonymních prostředků. Ve všech textech, jež jsou ve forenzní lingvistice analyzovány, se lingvista v první řadě zabývá adverbii, neboť jejich hodnota pro identifikaci je vysoká. Adverbia pisatelům poskytují značnou možnost výběru mezi zcela či částečně synonymními výrazy, ale na druhé straně jsou také velmi zautomatizovaná, autoři si je zpravidla neuvědomují a vybírají ta, která užívají ve svých "běžných" textech. Výrazy s potenciální synonymitou se mohou vyskytovat u jakéhokoli slovního druhu, proto je nutné, aby se znalec při pracovní analýze soustředil na synonymii u všech slovních druhů a následně se dle množství a hodnoty zjištěných znaků rozhodl, které z nich při identifikaci využije.

Do analýzy lexikální roviny se dále řadí výrazy, které jsou typické pro dané autory. Jedná se například o výrazy s regionálním či generačním příznakem, nebo slovní druhy s neobvyklou frekvencí (nízkou i vysokou).

V této kapitole budou analyzovány následující výrazy: nejprve slovní druhy s výraznou synonymií - adverbia (spolu s nimi i některé druhy částic) a adjektiva, dále slovní druhy, které jsou pro texty příznakové (citoslovce, odpověďové částice) a následně cizí slova a výrazy se specifickým užitím interpunkčních znamének spojovníku a lomítka.

11.1 Adverbia⁶

Autorka A

U autorky je zastoupeno celkem 194 různých adverbii, nejčastěji jsou to adverbia způsobová (37, 2 %) a časová (26, 3 %). Adverbia jsou užívána bez jakýchkoli odchylek od normy. V tabulce níže je uvedeno deset nejčastějších adverbii, jež se v textech vyskytují, těchto deset příslovčí tvoří 10 % z celkového počtu, největší procento (52 %) tvoří adverbia, která mají frekvenci od dvou do deseti výskytů. Pro pojmenování obdobných situací vybírá autorka výrazy z tzv. synonymních řad, jež jsou uvedeny níže. Je jich celkem 27 a často se jedná pouze o hláskoslovné obměny výrazů.

Nejfrekventovanější adverbia		
1.	tak	169
2.	pak	81
3.	tam	64
4.	už	59
5.	tu	55
6.	docela	43
7.	asi	40
8.	ještě	37
9.	moc	33
10.	jenom	29

Synonymní řady

- asi (40)⁷ – možná (16) – snad (11) – cca (5) – pravděpodobně (1)
 - *asi je poprvé zažil takhle* /A4/
 - *možná to je psychický* /A7/
 - *snad dostanou rozum* /A10/
 - *že tak cca za 15 minut doveze domů někdo nejstaršího* /A10/
 - *že budu pravděpodobně kluky vozit autem* /A8/
- aspoň (3) – alespoň (3)
- blbě (3) – špatně (1) – divně (0) – hloupě (0)⁸
 - *nepřipadala jsem si nijak blbě* /A2/

⁶ do této podkapitoly jsou zahrnuty i některé druhy částic, jelikož se s adverbii často překrývají, viz VONDRÁČEK, Miloslav. Příslovce a částice - hranice slovního druhu. *Naše řeč*. 1999, roč. 82, 2, 72-78.

⁷ v závorce je uveden počet výskytů adverbia v textu

⁸ je nutno zaznamenat i to, že se určité jindy časté synonymní výrazy v textech nevyskytují, takovéto výrazy jsou zde uvedeny s nulovým výskytem

- možná měl **špatně** nastavené hodiny /A5/
- dneska (5) – dnes (2)
- furt (13) – stále (8) – pořád (4) – neustále (0)
 - **furt** se z pokojů ozýval řev /A4/
 - **stále** mám strašně velkou chuť se někam přemístit /A8/
 - fotky ještě **pořád** upravuju /A11/
- jenom (29) – jen (6) – pouze (0)
- míň (2) – méně (2) – málo (0)
- moc (33) – hodně (19) – dost (17) – strašně (10) – šíleně (3) – hoodně (1) – hrozně (0)
 - sice to bylo pro něj **moc** těžký /A4/
 - že včera ráno **hodně** kašlal /A47/
 - a což jsem byla **dost** vděčná /A6/
 - já budu asi **strašně** chytrá /A9/
 - ale sami vyžadují **šíleně** moc pozornosti /A9/
 - který se **hoodně** nahlas smál /A2/
- nakonec (13) – konečně (3)
- občas (8) – někdy (2)
- pak (81) – potom (7) – poté (0) – posléze (0)
 - že ho **pak** vykoupe /A9/
 - i když jsme **potom** byly už dost unavené /A5/
- pěkně (9) – hezky (5) – krásně (3) – nádherně (1)
 - **pěkně** jsem si to vygooglila /A9/
 - když je tam tak **hezky** zabouchal /A8/
 - takže byl **krásně** vyspalý potom /A2/
 - bylo prostě **nádherně** /A2/
- rozhodně (5) – určitě (4) – jistě (0)
 - **rozhodně** si nenechte ujít místní trhy /A4/
 - ale **určitě** to byla super zkušenost /A2/
- rychle (2) – zběsile (1)
 - **rychle** se připravila /A11/
 - **zběsile** jsem v rostoucím vedru hledala autobus do centra a tak /A5/
- spíš (6) – spíše (2)
- taky (29) – také (1) – rovněž (0) – též (0) – taktéž (0)
- teď (7) – právě (4) – zrovna (3) – nyní (1) - momentálně (0)
 - když si ty děcka **teď** dělají co chtějí /A10/

- *ale odhodlala jsem se až **právě** v neděli /A2/*
- *i když jsme se **zrovna** chystaly /A12/*
- *kde **nyní** pracuje /A5/*
- trochu (17) – trošku (2) – malinko (2)
- třeba (12) – například (2)
 - *protože odpoledne se udělá **třeba** na hodinku hezky /A7/*
 - ***například** seznam věcí, co musím udělat /A4/*
- tu (46) – tady (35) – zde (0)
 - *tak jak se **tu** dávají pusy /A12/*
 - *hodně si **tady** dávají pusy /A4/*
- vážně (13) – fakt (4) – opravdu (0)
 - *jinak turistů už tu je **vážně** neuvěřitelný množství /A4/*
 - *kteřej byl **fakt** dobrej /A2/*
- víc (21) – více (2)
- v pohodě (2) – v klidu (5) – klidně (2) – ok (1)
 - *bude to **v pohodě** /A5/*
 - *děcka byly **v klidu** /A6/*
 - *které krásně a **klidně** seděly /A2/*
 - *že to je **ok** /A8/*
- vlastně (12) – v podstatě (2)
 - *teda **vlastně** ani netuším /A10/*
 - ***v podstatě** teď se mi trošku vrací /A12/*
- vůbec (7) – vůbec (1)
- vždycky (13) – vždy (3)
- zase (27) – zas (15) – opět (1) – znova (1) – znovu (0)

Autorka B

U autorky B nacházíme celkem 274 adverbii, z toho jsou nejčastější adverbia způsobová (43, 8 %) a časová (22, 3 %). Nejfrekventovanější adverbia (viz tabulka níže) nejsou specifická, jedná se o běžné výrazy, které ve svých textech může použít jakýkoli pisatel. Většina adverbii v textech jsou výrazy spisovné, v menší míře jsou zastoupeny i výrazy nespisovné (*holt, fuč*) a výrazy s grafickým zvýrazněním (*faaakt*). Spisovná a nespisovná adverbia kombinuje autorka i v rámci synonymních řad, těch je u ní možné určit celkem 37, všechny synonymní řady včetně příkladů jsou uvedeny níže.

Nejfrekventovanější adverbia		
1.	tak	171
2.	tam	148
3.	už	147
4.	pak	112
5.	ještě	110
6.	jen	86
7.	asi	85
8.	tu	84
9.	teda	82
10.	nějak	60

Synonymní řady

- asi (85) – snad (21) – možná (16) – cca (5) – pravděpodobně (0)
 - *až asi na počtvrté jsem konečně tu pitomou nálepku viděla /B3/*
 - *měly snad 2cm /B7/*
 - *že to bylo možná až tak po roce /B8/*
 - *a byla v klidu do cca půl 8 /B1/*
- blbě (9) – divně (3) – hloupě (1)
 - *protože na nich byl ten „pípací cvok“ tak blbě umístěn /B10/*
 - *ted' to bude asi znít divně /B4/*
 - *že se prostě chová hloupě /B3/*
- celkem (3) – celkově (2)
- často (2) – mnohdy (1)
 - *jak často jezdí /B3/*
 - *a navíc Sophía hned začne kňourat a mnohdy i „brečet“ /B11/*
- dál (2) – dále (1)
- dneska (24) - dnes (9)
- dobře (11) - správně (3)
 - *to jsem se moc dobře necítila /B12/*
 - *když něco řeknu správně /B2/*
- fakt (30) – opravdu (13) - faaakt (1) – vážně (0)
 - *je fakt mrňavá /B1/*
 - *ale mně opravdu dost chutnala /B2/*
 - *ale samotná katedrála byla faaakt špinavá /B12/*
- hezky (5) – krásně (5) – pěkně (2) – perfektně (1)

- *to jsem si to **hezky** naplánovala /B2/*
- *protože celý víkend bylo **krásně** /B4/*
- *mé tělo se tu chytlo **pěkně** blběho režimu teda /B11/*
- *a poprskalo mi to tilko a samozřejmě celý, dopoledne uklízečkou **perfektně** umytý, sporák /B6/*
- hned (32) – rovnou (7) – ihned (1)
- jen (86) – jenom (1) – pouze (0)
- klidně (11) – v pohodě (6) – ok (3) – v klidu (1)
 - *jsem mohla spát **klidně** do 12-ti /B5/*
 - *abych pak v **pohodě** spala s holkama do půl 10 /B2/*
 - *tak jsem řekla radši **OK** /B5/*
 - *a byla v **klidu** do cca půl 8 /B1/*
- málo (1) – malinko (1) – míň (1) – méně (0)
- mile (2) – příjemně (2)
 - ***mile** mě překvapilo /B4/*
 - *byla jsem **příjemně** překvapena /B11/*
- moc (48) – dost (22) – šíleně (13) – hrozně (8) – hodně (5) – doost (2) – hoodně (1) – šíííleně (1) – strašně (0)
 - *její příběh bych si taky **moc** ráda přečetla /B9/*
 - *ale mně opravdu **dost** chutnala /B2/*
 - *že prostě budou **šíleně** olejový /B6/*
 - *pak mě **hrozně** deptá to /B8/*
 - *ono je to totiž **hodně** ovlivněný vlhkostí /B10/*
 - *což mě teda **doost** překvapilo /B3/*
 - *že chutná **hoodně** po rajčatech /B1/*
 - *mimochodem mě **šíííleně** bolela zadnice /B12/*
- nakonec (17) – konečně (11)
- naprdle (1) – našťvaně (1)
 - *jak se snaží tvářit **naprdle** /B3/*
 - *jak si jakoby **našťvaně** odfrkla /B3/*
- někdy (16) – občas (4)
 - ***někdy** je blbý být první aupair /B3/*
 - *co si dávám ve městě **občas** k pivu jako „zákusek“ /B6/*
- pak (112) – potom (7) – poté (0) – posléze (0)
 - *že mi **pak** pošlou poslední účet na zaplacení /B9/*
 - ***potom** ještě těstoviny nebo rýži /B11/*

- prostě (36) – holt (2)
 - *prostě nějak Španělům nevěřím./B12/*
 - *ale tak holt to na té VŠ kartičce budu muset přežít /B8/*
- prý (17) – prej (7)
- pryč (6) – fuč (1)
 - *návštěva už je pryč /B11/*
 - *najednou byla fuč /B3/*
- skoro (11) – málem (4) – téměř (0)
 - *skoro po každém jídle mám škytavku /5/*
 - *málem jsem se zabila na schodech /B6/*
- spolu (12) – společně (1)
- stále (13) – furt (9) – neustále (2) – pořád (1)
 - *Jaime tam stále dojíždí /B2/*
 - *a ona furt jela svoje /B3/*
 - *každopádně mě Maritza neustále znova zve k ní do baru /B9/*
 - *kde je pořád plno lidí /B12/*
- taky (47) – též (15) – taktéž (1) – také (0) – rovněž (0)
- teď (24) – zrovna (19) – právě (14) – momentálně (2) – nyní (0)
 - *ale čím víc teď koukám do mapy /B3/*
 - *že holky zrovna snídaj /B5/*
 - *jinak jsem právě z počasí zjistila /B10/*
 - *a momentálně prší /B6/*
- trochu (33) – trošku (6) – malinko (0)
- třeba (21) – například (1)
 - *třeba jedna holka měla rýži /B3/*
 - *že má například hezkou přírodu /B6/*
- tu (47) – tady (18) – zde (0)
- úplně (15) – totálně (1)
 - *na půl hodky zalezla úplně /B9/*
 - *já byla totálně KO /B5/*
- velice (4) – velmi (3)
- většinou (4) – obvykle (1)
- víc (14) – více (1)
- zas (47) – znovu (5) – znova (3) – opět (3) – zase (2)

- zatím (4) – zatím (1)
- zpátky (16) – zpět (3)

Porovnání autorek A a B

Na úvod tohoto srovnání je uveden přehled adverbii, která se u autorky A či B vyskytují pouze v jedné variantě a u druhé z autorek je nacházíme v minimálně dvou podobách:

Autorka A

celkově (2) – celkem (0)
 dál (6) – dále (0)
 hned (6) – ihned (0) – rovnou (0)
 prostě (25) – holt (0)
 prý (6) – prej (0)
 skoro (18) – téměř (0)
 úplně (11) – totálně (0)
 velice (0) – velmi (0)
 zpět (3) – zpátky (0)

Autorka B

aspoň (17) – alespoň (0)
 rozhodně (3) – určitě (0) – jistě (0)
 spíš (14) – spíše (0)
 vůbec (24) – vůůůbec (0)
 vždycky (10) – vždy (0)

Nejčastější jsou v obou souborech textů adverbia způsobová a časová, poměrně málo je adverbii místních a účelových, objevuje se rovněž řada zájmených příslovcí. Adverbia jsou často užita ve funkci vycpávkových slov: *Pak do toho nějak zasáhl otec, nějak už si to úplně nevybavuju /A8/; a aspoň jsme teda poobědvaly všechny spolu /B2/; A takhle to vlastně zůstalo do konce jejich návštěvy /B1/.*

Nejfrekventovanější adverbia jsou u autorek ve velké míře totožná, sedm adverbii se shoduje zcela (*tak, tam, už, pak, ještě, asi, tu*), u jednoho jde pouze o hláskovou obměnu příslovce (*jenom /A/ – jen /B/*).

Autorka B užívá větší repertoár příslovcí než autorka A, to se projevuje rovněž ve výběru ze synonymních řad. Synonymní řady jsou u autorky A obvykle tvořeny dvěma příslovci (*vážně – fakt; občas – někdy*), autorka B vybírá z delších synonymních řad (*zas – znovu – znova – opět – zase; ted' – zrovna – právě – momentálně*). Do synonymních řad u obou autorek zasahují i hovorové a obecně české varianty adverbii (*furt – stále – pořád /A/; prostě – holt /B/*) a výrazy s reduplikací grafémů (*hodně – hoodně /A/; fakt – faaakt /B/*).

Analýza adverbii je jednou z nejpodstatnějších součástí identifikace, proto se zde nyní zaměřím na nejvýraznější shody a odlišnosti mezi texty. Jako východisková adverbia jsou

volena jednak ta, která jsou nejčastěji zastoupena v těchto dvou souborech textů a dále dle praxe také ta, jež jsou obvyklá a frekventovaná v jiných zkoumaných textech.

- asi: pravděpodobnost vyjadřují autorky velkou škálou výrazů, tři nejčastější jsou u obou totožné: *asi, snad, možná*
- aspoň: autorka A volí kratší i delší varianty adverbia, v textech autorky B registrujeme pouze kratší variantu
- fakt: u autorky B je nejčastější adverbium *fakt*, toto adverbium se vyskytuje i u autorky A, ovšem ne v takové míře, autorka A preferuje adverbium *vážně*, které není u autorky B vůbec zastoupeno; autorka B užívá rovněž adverbium *opravdu* a reduplikovanou variantu *faaakt* (obě s nulovým výskytem u autorka A)
- hezky: pro toto adverbium nacházíme v textech velké množství synonymních prostředků; u autorky A jde o výrazy *pěkně, hezky, krásně* a *nádherně*, tato adverbia užívá, spolu s dalšími, i autorka B ovšem s jinou frekvencí než autorka A, u autorky B jsou nejčastější adverbia *hezky* a *krásně*
- hned: bezprostřední následování děje vyjadřují autorky adverbium *hned*, autorka B také adverbii *ihned* a *rovnou*
- jen: u autorky A převažuje delší varianta (*jenom*), v několika případech je užitá i varianta krátká, oproti tomu autorka B volí, až na jednu výjimku, variantu krátkou, to je velmi výrazný rozdíl, který je nutné zohlednit při identifikaci; ani jedna autorka nevolí synonymní výraz *pouze*, který je v jiných analyzovaných textech poměrně frekventovaný
- moc: velkou míru vyjadřují autorky pomocí řady adverbií, u obou je nejčastější varianta *moc*, u autorky A jsou dále frekventovaná adverbia *hodně* a *dost*, u autorky B patří mezi frekventovanější výrazy *dost* a *šíleně*
- pak: následnost děje je vyjádřena adverbii *pak* a *potom*, autorky je volí se zhruba stejnou frekvencí, v obou případech je *pak* výrazně častější (př. u A 81x výskyt *pak*, 7x výskyt *potom*), ani u jedné z autorek nejsou zastoupena adverbia *poté* či *posléze*
- stále: autorky preferují adverbia *stále* a *furt*, v menší míře *pořád*, u autorky B je v několika případech i adverbium *neustále*
- taky: u obou autorek je nejfrekventovanější hovorová podoba *taky*, u autorky A se v jednom případě objevilo i spisovné *také*, u autorky B není spisovná varianta užitá nikdy, u autorky B navíc nacházíme adverbia *těž* a *taktěž*

- tu: toto místní adverbium má v textech dvě podoby – *tu*, *tady*, varianta *tu* je u obou autorek častější; ani u jedné autorky není zastoupeno adverbium *zde*, které bývá u jiných autorů velmi frekventované
- vždycky: v textech autorky A je delší i kratší varianta adverbia, texty autorky B se vyznačují pouze variantou delší
- zas: u tohoto adverbia vybírají autorky z několika možností, u autorky A je to nejčastěji *zase*, následně *zas*, dále po jednom výskytu adverbia *znova* a *opět*; u autorky B naprosto převažuje varianta *zas* (*zase* pouze dva výskyty), ostatní adverbia *znovu*, *znova*, *opět* mají velmi nízkou frekvenci

V textech je i řada výrazů, u nichž autorky volí pouze jednu z několika možných variant. I tyto výrazy je nutno ve sporném a srovnávacím materiálu registrovat a následně je porovnat, zda vykazují podobnosti či nikoli. Zde uvádím ta nejfrekventovanější adverbia, jež se vykytují pouze v jedné variantě:

- hlavně, samozřejmě, teda, už: ani jedna autorka nevybírá z jiných synonymních variant těchto adverbii
- docela: adverbium *docela* je charakteristické pro texty obou autorek, u autorky B je však navíc synonymní výraz *celkem*
- nejdřív: adverbium *nejdřív* je typické pouze pro texty autorky B, autorka B preferuje i další krátké varianty adverbii, i když ve velmi malé míře – *nejvíc*, *dřív*, *hůř*, *spíš*, *blíž*, *terpv*, u adverbia *víc* se objevila i jeho delší varianta *více*; u autorky A nejsou adverbia *nejdřív/e*, *blíž/e*, *terpv/e* vůbec zastoupena, ostatní zde uvedená adverbia jsou i u autorky A, i u ní jde však o velmi málo frekventovaná příslovce, stejně jako u autorky B se i v textech autorky A vyskytuje krátká i dlouhá varianta adverbia *víc/e*, mimo to jsou pro texty autorky A typické i obě varianty adverbia *spíš/e*

Přestože se texty vyznačují celou řadou podobností, které by nasvědčovaly tomu, že jejich autorem je jedna osoba, registrujeme v nich rovněž odlišnosti jako například v užívání krátkých a dlouhých tvarů u adverbii *alespoň/aspoň*, *jenom/jen*, které jsou natolik výrazné, že je nutné k nim při identifikaci přihlídnout.

11.2 Adjektiva

Autorka A

U adjektiv nejsou pro autorku charakteristické žádné zvláštnosti, ať už v užívání či ve tvaru přídavných jmen. Autorka vybírá zpravidla pokaždé jiné adjektivum, ani adjektiva vyskytující se častěji nejsou v textech výrazněji zastoupena. U autorky nalézáme celkem 273 adjektiv a pouze 4 % z nich mají v textech frekvenci vyšší než 10 výskytů, nejčastěji v 66 % případů je adjektivum v textu užito pouze jednou.

Nejčastější adjektiva v textech jsou: *nejmladší* (18 výskytů); *různý* (15 výskytů); *fajn*, *celý* (14 výskytů), *nejstarší* (14 výskytů); *super* (11 výskytů); *prostřední*, *další*, *dlouhý* (10 výskytů). Tři z nich – *nejstarší*, *prostřední*, *nejmladší* – jsou však v textech užity v platnosti substantiv namísto jmen dětí, která autorka hlídá (*odpoledne jsem se vydala s nejmladším a prostředním do parku* /A10/).

Přestože autorka vybírá z celé škály adjektiv, nelze u ní vysledovat mnoho synonymních řad. Oproti adverbium, kde bylo možné určit 27 synonymních řad, je jich zde pouze sedm. Stejně jako u adverbium i zde jsou součástí synonymních řad výrazy z reduplikací grafémů.

- *blbý*⁹ (3) – *divný* (3)
 - *to už mi přišlo dost blbý* /A10/
 - *což je divný* /A2/
- *fajn* (14) – *super* (11) – *dobrý* (7) – *výborný* (4) – *skvělý* (2)
 - *že práce je zatím fajn* /A2/
 - *ale určitě to byla super zkušenost* /A2/
 - *ale bylo to fakt dobrý* /A2/
 - *miluju focení tím jejich výborným foťákem* /A4/
 - *skvělý vyhrání pro děti* /A2/
- *milý* (3) – *příjemný* (1)
 - *já se šla podívat do malé milé kavárny* /A6/
 - *je to docela příjemný* /A7/
- *pěkný* (9) – *hezký* (6) – *krásný* (2) – *roztomilý* (2) – *nádherný* (1)
 - *to byl moc pěkný den* /A11/
 - *bylo to takový hezký španělský kino* /A2/
 - *dorazili jsme do krásného místa* /A2/
 - *to bylo strašně roztomilý* /A4/

⁹ Přídavná jména zde uvádím ve spisovné podobě ve tvaru nominativu singuláru maskulina, ovšem v textech se adjektiva objevovala ve spisovné podobě židka (viz kapitola hláskoslovi).

- *vítej **nádherný** léto /A5/*
- šílený (5) – šíílený (1) – strašný (2) – hrozný (2)
 - *No, bylo to docela **šílený** /A8/*
 - *prostě **šíílená** scéna na veřejnosti /A10/*
 - *v pátek ráno na španělštině jsem začala mít **strašnou** rýmu /A6/*
 - *mi nepřišly tak **hrozný** /A10/*
- vtipný (6) – zábavný (1)
 - *Bylo to docela **vtipný** /A4/*
 - *o když to asi nemělo být **zábavný** /A2/*
- velký (3) – obrovský (1)
 - *ale z venku se zdá **velký** a má **obrovskou** zahradu /A10/*

Autorka B

V textech autorky B je celkem 444 adjektiv. 307 z nich (69,5 %) použila autorka pouze jedenkrát. Naopak více jak 10 výskytů má jen 6 adjektiv (1,5 %): *španělský* (27 výskytů); *malý* (9 výskytů); *celý* (18 výskytů); *dobrý*, *nový* (14 výskytů); *šílený* (10 výskytů).

Autorka nevybírání jen ze spisovných adjektiv (ovšem i ta mají zpravidla nespisovné koncovky), ale i adjektiv hovorových (*je fakt **mrňavá** /A1/*), nespisovných (*už mi přišel trochu **pinklej** /B6/*), s různou hláskovou podobou (*že jsem chvilku před večeří vypila **obr hrnek kaka** /B8/*, *jenže tam byla **šíílená** fronta /B12/*), cizích (*nedělní ráno bylo stejně **lazy** jak sobotní /B4/*) a složených (*a k věče (čas už ani psát nemusim, že?) byla **bramborovo-vajíčková** placka /B2/*).

U cizích adjektiv se vždy jedná o anglicismy, někdy je autorka doplňuje o český překlad (*k večeři jsme měli **fish fingers** neboli **rybí prsty** /B1/*), jindy je plně adaptuje do textu (*už mam **booklý** letenky /B6/*). Cizí slova registrujeme i v rámci jiných slovních druhů, a proto se jimi bude zabývat zvláštní podkapitola 11.5. Samostatná podkapitola (11.6) bude věnována rovněž složeným výrazům, neboť výrazy formálně shodné se složenými se objevují nejen u adjektiv a autorka s nimi zachází velmi osobitě.

Adjektiva, jež jsou zastoupena v rámci synonymních řad, jsou zpravidla ta s větším počtem výskytů (2 – 10 výskytů):

- divný (7) – blbý (5) – pitomý (2) – stupidní (1) – debilní (1) – silly (1)
 - *ač je ta knížka fakt **divná** /B4/*
 - *mé tělo se tu chytlo pěkně **blbého** režimu teda /B11/*
 - *místo nějakého **pitomého** telefonního čísla mi napsal číslo bankovního účtu /B10/*

- *bylo to **stupidní*** /B9/
- *no asi naprosto **debilní** kombinace* /B10/
- *že je **silly*** /B3/
- červený (4) – rudý (3)
 - *jak je ta '**červená** zed'* /B12/
 - *byla **rudá** nejen v obličejí* /B12/
- dohodlý (3) – domluvený (1)
 - *byly **dohodlé** na výletě na kole* /B12/
 - *to jsme byly s Cris **domluvené*** /B10/
- hezký (4) – krásný (3) – pěkný (2) – nádherný (1)
 - *to byla velmi **hezka** mladá slečna* /B11/
 - *že mé nehty jsou **krásné*** /B8/
 - *ale je odtamtud **pěkný** výhled* /B2/
 - *ten výhled je prostě **nádherný*** /B4/
- normální (6) – obyč (3) – obyčejný (1)
 - *že to je teda **normální** foto* /B8/
 - *namazala **obyč** máslem* /B11/
 - *čímž nazývám **obyčejný** kus látky* /B11/
- osmažený (2) – osmahnutý (1)
 - *David k tomu měl něco malého **osmaženého*** /B4/
 - *a do toho kousky **osmahnutého** chleba* /B6/
- opilý (2) – opojený (1) – pinklý (1) – přiopitý (1)
 - *mno ale choval se jak typickej **opilej** angličan* /B6/
 - *domů jsem se dostala bez problémů, trochu **opojená*** /B4/
 - *už mi přišel trochu **pinklej*** /B6/
 - *taky prý trošku **přiopitý*** /B11/
- plný (7) – přeplněný (1) – přecpaný (1)
 - *bylo tam **plno** lidí všude* /B11/
 - *ač je **přeplněné*** /B4/
 - *mimochodem to centrum bylo šíleně **přecpaný** lidma* /B12/
- předešlý (3) – předchozí (1)
 - *a potkali jsme tam asi 5 lidí z **předešlého** večera* /B6/
 - *někteří možná hádáte správně vzhledem k **předchozímu** článku* /B2/
- spešl (2) – extra (2)
 - *nic **spešl*** /B10/
 - *že to nebylo nijak nic **extra*** /B11/

- super (9) – supeer (1) – supr (1) – supr trupr (1) – čupr (1) – fajn (1) – skvělý (1)
 - *co je tady na Španělsku ale hrozně **super** /B6/*
 - *že mě tam vezme, takže **supeer** /B3/*
 - *až na to občasné kňučení jsou holky zatím celkem **supr** /B1/*
 - *měli moji **supr trupr** gelovou, ale vygumovatelnou 'propisku' /B4/*
 - *s **čupr** autem /B11/*
 - *no každopádně to bylo **fajn** válet se na pláži za zvuku kytary /B12/*
 - *všude jsem sice narazila na plavky ve **skvělých** slevách /B8/*
- šťastný (1) – happy (1)
 - *takže svým způsobem jsem '**šťastná** žena' /B3/*
 - *takže jsem **happy** /B3/*
- šílený (10) – hrozný (3) – šííílený (1) – crazy (1)
 - *ráno jsem se probudila před devátou z **šíííleného** snu /B11/*
 - *měla z toho **hroznou** radost /B2/*
 - *jenže tam byla **šííílená** fronta /B12/*
 - *všichni začali tleskat a **houkat...crazy people** /B12/*
- úžasný (8) – úžo (2) – cool (2)
 - *je to **úžasně** místo /B7/*
 - *David nám koupil úplně **úžo** koktejl /B6/*
 - *ale ten klub je fakt **cool** /B11/*
- velký (8) – obr (7) – obří (3) – veliký (1)
 - *no jinak Santiago pro nás bylo **velkým** zklamáním /B12/*
 - *já si dala **obr** porci vodního melounu /B5/*
 - *k obědu jsme měli **obří** fazole /B7/*
 - *nikde neměli ani ošklivej svršek **velikej** tak /B8/*

Porovnání autorek A a B

Adjektiva lze dle počtu výskytů rozdělit do tří skupin: 1. adjektiva pouze s jedním výskytem, ty tvoří u obou autorek nejrozsáhlejší skupinu, 2. adjektiva s dvěma až devíti výskyty, 3. adjektiva s více jak deseti výskyty, která naopak u obou tvoří skupinu nejméně početnou. Fakt, že pouze několik málo přídavných jmen je v textech užito s vyšší frekvencí, by mohl nasvědčovat tomu, že adjektiva si autoři oproti adverbii skutečně více uvědomují a snaží se je obměňovat, aby jejich text nepůsobil jednotvárně.

Obě autorky využívají i synonymity adjektiv, autorka A však v menší míře a její synonymní řady jsou méně rozvité než u autorky B. Stejně jako u adverbii i zde vybírá

autorka B s delších a variantnějších synonymních řad než autorka A.

U adjektiv není možné mezi autorkami vysledovat žádné výrazné shody, samozřejmě že v obou sériích textů jsou totožná adjektiva, jedná se však spíše o přídavná jména, jež nejsou ničím specifická a zcela běžně se mohou vyskytovat v jakémkoli textu (*celý, hezký, nový, oblíbený, zajímavý...*). U obou autorek nalézáme adjektiva spisovná i nespisovná, spisovná však obvykle s nespisovnou koncovkou, a rovněž adjektiva s reduplikací grafémů. V textech autorky B se objevují rovněž adjektiva anglická (*booklý, cool, crazy, disco, free, fish, funky, happy, lazy, silly, small*) a složená, jedná se o velmi výraznou odlišnost, která nasvědčuje tomu, že autorem textů není jedna osoba. Anglicismy a složené výrazy u autorky B registrujeme nejen u adjektiv, jedná se o nápadnou součást autorčina idiolektu, a proto budou podrobněji rozpracovány níže.

Pro obě přeložené série textů je charakteristické, že obsahují velmi málo přivlastňovacích adjektiv, autorka A neuzivá dokonce žádná, u autorky B jich je pět. Celkem sedm výskytů pěti posesiv sice není mnoho, ale v porovnání s absolutní absencí tohoto typu adjektiv u autorky A jde o podstatnou odlišnost, kterou je nutné zohlednit.

11.3 Interjekce

Autorka A

V textech autorky A jsou pouze dvě emocionální citoslovce, obě dvě mají v textu po jednom výskytu: *tím pádem zas na českým čísle funguju... hip-hip-hurá!!; mimochodem televize je už při každým jídle vypnutá! hurá! /B3/.*

Autorka B

Pro autorku B je typický bohatý repertoár interjekcí a to emocionálních (*že má čas a blablbla a číslo /B3/*) a onomatopoických (*jo a ke sváče vzala meloun, mňam mňam /B3/*).

Emocionálních citoslovcí je v textech celkem 12, každé z nich je zastoupeno zpravidla jen jednou, častější jsou pouze citoslovce *tramtadadá* (5 výskytů; *tramtadadá, mou oblíbenou bramborovo-vaječnou omeletu /B4/*), *ejhle* (3 výskyty), *hurá, juchů* (2 výskyty). Do této kategorie bych zařadila také výrazy, které nejsou od původu citoslovci, avšak autorka je užívá tak, že je možné, je jako citoslovečné označit. Jedná se o výrazy, které autorka od ostatního textu odděluje čárkou, a emoční stránku v nich symbolizuje reduplikace grafémů, tyto výrazy jsou v textech celkem 4: *páááni, ta byla tak naprdlá /B3/; aleee, ještě nikdy jsem nesmažila*

hranolky /B6/; božee, popravdě jsem se modlila /B6/; jenžeee, všude jsem sice narazila na plavky ve skvělých sleevech /B8/.

Autorka preferuje citoslovce onomatopoická nad emocionálními. Emocionálních interjekcí je v textech 12 a vyskytují se celkem 21x, oproti tomu onomatopických je celkem 8 a objevují se 18x. Například *uf* (5 výskytů, *že je unavená a po chvíli i usínat. Uf uf /B12/*) nebo *haha* (3 výskyty, *oni mě taky jen tak nezapomenou, haha /B6/*).

Srovnání autorek A a B

U autorky A nalezneme pouze dvě citoslovce z kategorie emocionálních, interjekce onomatopoická nejsou v jejích textech vůbec zastoupeny, oproti tomu texty autorky B se vyznačují celou škálou emocionálních i onomatopických citoslovců. Navíc u autorky B jsou k citoslovcům zařazené také výrazy, které od původu citoslovce nejsou, ale autorka s nimi v textu zachází stejně jako s výrazy citoslovečnými, jedná se o výrazy z různých slovních druhů, jež se vyznačují reduplikací grafémů, od ostatního textu jsou oddělené čárkou a pozbývají svou slovnědruhovou platnost. V textech autorky A se výrazy tohoto typu vůbec nevyskytují. Volba a užívání citoslovců je další odlišností, jež bude využita při identifikaci, neboť rozdíly mezi autorkami svědčí o tom, že autorem textů pravděpodobně nebude jedna osoba.

11.4 Odpověďové částice

Autorka A

Autorka A volí dvě odpověďové částice - *no* a *jo*. *No* je častější, autorka jej užívá se celkem osmnáctkrát, *jo* pouze osmkrát. Citoslovce autorka kombinuje s čárkou či spojkou *a*: *no, bylo to docela šílený /A8/; jo a jak jsem se dostala z té minulé nedělní krize? /A12/.*

Autorka B

Odpověďové částice registrujeme v každém z textů, jedná se však pouze o tři hovorové výrazy - *no*, *mno*, *jo*. *No* (101 výskytů) autorka od ostatního textu neodděluje čárkou (*no tak jim Cristina dovolila /B10/*), kombinuje ho také se spojkou *a* (*no a domů jsme jely /B2/*) a dalšími částicemi a to částicemi *ne* (*proč bych to nezvládla ve španělštině, no ne /B9/*) a *jo* (*no jo cholesterol /B11/*). V několika případech se objevuje i zkratka kombinace výrazů *no jo*, tedy *nj* (*nj barman je tam sice hrozně divnej /B11/*). Variantou *no* je výraz *mno*, kterého autorka také v několika případech užívá, po něm psaní či nepsaní čárky kolísá (*mno docela jsem se musela koukat do slovníku /B3/*). Částici *jo* kombinuje autorka často se

spojkou *a* (*jo a dveře jsou na senzor /B12/*), stojí-li *jo* samostatně, také není od ostatního textu odděleno čárkou (*jo ještě volala maminka /B3/*).

Srovnání autorek A a B

V textech obou autorek nacházíme dvě totožné odpověďové částice, jedná se o hovorové varianty výrazu *ano*, tedy *jo* a *no*, u autorky B se navíc synonymně vyskytuje i výraz *mno*. V jejich uplatnění v textech jsou mezi autorkami podstatné rozdíly, jednak v četnosti, která je u autorky A výrazně nižší, a dále ve způsobu. Autorka B za *jo* a *no* nikdy nepíše čárku, naopak autorka A čárku užívá vždy. U výrazu *mno*, který je pouze u autorky B, užívání čárky kolísá. Jelikož podíl odpověďových částic je v textech autorky B výrazně vyšší, dochází u ní také k různým kombinacím těchto částic nejen s různými jinými slovními druhy (spojky, jiné částice), ale i mezi sebou (*no jo, nj*). Autorka B odpověďové částice až nadužívá, tohoto odlišného rysu od autorky A bude rovněž možné využít při identifikaci.

11.5 Cizí slova

Autorka A

V textech autorky A je jen několik málo cizích slov, a to slov anglických a španělských. Cizí slova autorka volí zejména tehdy, když píše o tom, co jedla, nebo kde byla (*co vypadaly jako chocolate chip cookies /A2/; do centra na Plaza de España /A5/*). Tyto výrazy samozřejmě nepřekládá, u ostatních cizích slov obvykle připojuje i český překlad (*Finca - katalánský výraz pro chatu /A10/*).

Autorka B

Autorka B uvádí minimálně jedno cizí slova v každém svém textu, jedná se o výrazy anglické a španělské. Většina cizích slov je v textech „nadbytečná“, jsou to pojmenování pro běžné skutečnosti, pro které by mohla autorka zvolit česká slova (*že si udělej homework /B1/*). Nejde pouze o jednotlivá slova, ale dokonce i o celé věty (*Yipee, I am so excited /B6/*). U některých cizích slov přidává český překlad (*Ale I don't care, nestarám se, prostě ho někam připnu /B3/*), jiná do textu adaptuje dle českých gramatických pravidel (*poprvé poletím s normální leteckou společností a ne low costem /B6/*).

Porovnání autorek A a B

U autorky A je patnáct cizích slov, jsou to hlavně názvy ulic a pokrmů (10 výrazů). Autorka cizí slova v textech uvádí na místech, kde je to skutečně podstatné pro smysl textu. Tím se liší od autorky B, ta užívá celkem 74 cizích slov, ovšem většinu zcela bez opodstatnění, neboť tyto výrazy mají běžně české ekvivalenty. Cizí slova u obou autorek pochází z angličtiny a španělštiny a k některým z nich připojují i české překlady. Kromě četnosti výskytů cizích slov je mezi autorkami rozdíl rovněž v tom, že texty autorka A obsahují pouze jednotlivá cizí slova, oproti tomu u autorky B jsou v řadě případů i celé věty.

11.6 Výrazy se specifickým užitím interpunkčních znamének spojovníku a lomítka

V textech obou autorek jsou zastoupeny výrazy tvořené nejčastěji dvěma slovy spojenými navzájem spojovníkem či lomítkem, kterými autorky vyjadřují, že výrazy tvoří těsný významový celek, nebo že výrazy mohou být libovolně zaměněny, aniž by se změnil smysl výpovědi.

Autorka A

Takovéto výrazy nalezneme u autorky A pouze tři: *Jenom trochu těstnovin se zeleninou-salátem* /A2/; *děti se tam vozí na **koních/ponících*** /A6/; *že nejstarší sice mluví španělsky, katalánsky/mallorkinsky* /A7/.

Autorka B

Výrazy, které jsou spojeny spojovníkem či lomítkem, jsou pro autorku B velmi typickým jevem obsaženým v každém jejím textu. Ne vždy je však možné odlišit, kdy se jedná o výrazy tvořící těsný významový celek a kdy pouze o dvojí pojmenování téhož. Mimo to jsou v textech i výrazy, u nichž je interpunkce užitá, aniž by jí bylo třeba (2. skupina výrazů).

Výrazy se spojovníkem či lomítkem je možné rozčlenit do několika skupin:

1. **výrazy alternativní** (13 výrazů): *jakmile vylezou z **moře/bazénu*** /B4/; *protože to ze mě jakoby **vyskočilo-bylo vyštěknuto*** /B8/
2. **výrazy specificky užívané autorkou** (11 výrazů): *kam se hrabe **pěší-výlet*** /B12/; *bohužel jsem se asi „**pře-nespala**“* /B6/

3. výrazy složené (10 výrazů): *obrostlá oranžovo-zeleno-černým mechem* /B12/
4. výrazy stojící na pomezí mezi těsným významovým celkem a dvojitým pojmenováním téhož (5 výrazů): *a to jste měli vidět její výraz, takový nechápavý-překvapený-znechucený* /B11/; *k tomu jsme jedly ten krémo-polévku z "lilku"* /B3/

Srovnání autorek A a B

U autorky A registrujeme pouze tři výrazy tohoto typu. U autorky B je 39 výrazů formálně shodných s těmi u autorky A, ovšem jejich obsahová stránka je zpravidla odlišná. U autorky A se jedná pouze o alternativní zaměnitelné výrazy, tento typ nacházíme i u autorky B, ale mimo něj u ní můžeme odlišit ještě další tři typy výrazů (složené; na pomezí mezi složenými a alternativními výrazy; se specificky až nadbytečně užitou interpunkcí). Přestože se tento velmi specifický rys nachází v obou sériích textů, rozdíly mezi autorkami jsou natolik výrazné, že dle nich lze soudit na autorství dvou odlišných osob.

12. Hláskoslovná rovina

Autorka A

V hláskosloví nenajdeme u autorky žádné výrazné zvláštnosti. V koncovkách autorka preferuje spisovné tvary nad nespisovnými: *až prostřední, který je tu se mnou v pokoji* /A2/; *zatím jsem si sedla pod nějaký barometr* /A5/. Uvnitř slov je častější užití nespisovného tvaru, tedy diftongizovaného *-ej-* a úženého *-í-*: *tak jsem začala přemejšlet nad tím* /A1/; *vždycky jsem spolíhala* /A9/.

Adjektiva, jež jsou součástí verbonominálního přísudku, jsou zpravidla v nespisovném tvaru: *Ale je pěkněj, jenom není tak honosnej* /A2/; *ale bylo hezký* /A10/.

Autorka B

U jmen volí autorka zejména spisovné tvary, například v koncovkách se jedná o 423 případů užití spisovného tvaru k 129 tvarům nespisovným a hovorovým.

U této autorky se ve větší míře objevuje krácení vokálů, a to především u verb. Najdeme jednak jednotlivé výskyty jako: *si tu prostě připadam jak blbec* /B8/, *to prostě nepochopim* /B10/, ale velmi pravidelné je krácení u sloves *mít* a *vědět*. U *mít* dokonce převažuje substandardní tvar nad tvarem standardním: *jaké info mam s platbou zaslat* /B10/; *co mam a nemam dělat* /B3/; *nevím pro co všechno teda* /B5/. Ztráta vokalické kvantity je typická pro slezská nářečí, pokud by však autorka pocházela z této oblasti, krácení by se jistě

vyskytovalo u všech slov a nejen u některých. Při analýze je však nezbytné zaznamenat, že se tento specifický rys u autorky vyskytuje, a označit jej za součást jejího idiolektu.

Porovnání autorek A a B

V hláskoslovné rovině nejsou mezi autorkami výrazné rozdíly. Co však z analýzy této roviny vyplynulo, je výrazná preference krácení u autorky B. I u autorky A nalezneme slova, která jsou zapsána bez vokalické kvantity, krácení však není užito v takové míře, a navíc se objevuje u různých jednotlivých slov. Autorka B nejenže volí varianty bez vokalické kvantity častěji, ale velmi pravidelně se krácení objevuje u sloves *mít* a *vědět*. U *mít* je krátká varianta dokonce častější než varianta spisovná.

13. Tvaroslovná rovina

Autorka A

Rovina tvaroslovná nevykazuje žádné neobvyklosti či zvláštnosti. U osobních zájmen uvádí autorka spíše kratší tvary, zájmeno *já* v akuzativu a genitivu tvar *mě*, v dativu tvar *mi*. Totéž platí pro osobní zájmeno *on*: dativ *mu*, akuzativ *ho*, případně *něj*. Autorka příliš neužívá přivlastňovací zájmena, pokud už je zvolí, jedná se o delší tvary *svoje*, *moje*: *dneska prostřední plival na **svoje** bratry /A1/; Docela **mě** tím rozhodil /A2/; pak to do **něj** musím strkat já /A4/; Jakoby **moje** výchovný metody neměly žádné význam /A12/*

U druhé slovesné třídy autorka volí pouze varianty s nulovou kmenotvornou příponou: *praskla mi žárovka u lampy v pokoji /A1/*. Slovesné infinitivy jsou u autorky v neutrální spisovné podobě, podoba knižní, tedy na *-ci*, se objevila pouze jednou (*nebo jak to říci /A4/*): *šla jsem **pomocť** skládat prostěradla /A9/; a budu **mocť** dělat večerní procházky /A11/*.

V instrumentálu plurálu preferuje autorka nespisovný unifikovaný tvar *-ama*, to však není v tomto typu textu nic neobvyklého: *že budu v hotelu s **děčkama** a **matkama** (případně **tat'kama**) /A2/; současně se 4 zameškanýma **hovorama** /A11/*.

U slovesných tvarů převažují spisovné varianty: *že ty brambory **vypadají** chutně /A12/; a **jedl** dobře /A2/; kteří **pracují** v zábavním průmyslu /A1/*.

Autorka B

Na tvaroslovné rovině se autorčin individuální styl neprojevuje, nejsou zde žádné příznakové jazykové rysy. V instrumentálu plurálu jmen převažuje unifikované *-ama* (*řukala různýma **tužkama** o stůl /B3/*). U sloves první slovesné třídy nenalezneme žádný infinitiv na *-ci* (*šel mi **pomocť** poslat ten dopis z pošty /B12/*). U druhé slovesné třídy převažují tvary bez

kmenotvorné přípony (*pak si lehly na trávu* /B12/). U osobních zájmen jsou zastoupeny pouze kratší formy (*ještě se mě blbě zeptala* /B3/), u přivlastňovacích zájmen, kterých však není mnoho, je užití krátkého a dlouhého tvaru vyrovnané (*dál si dělala svoje cvičení* /B3/; *jestli si umíte představit mé pocity* /B11/).

U verb jsou pro autorku typické spíše tvary nespisovné než spisovné (103 nespisovných ku 33 spisovným tvarům): *že si udělaj homework* /B1/; *že můžem jet* /B12/.

Porovnání autorek A a B

Soubor tvaroslovných výrazových prostředků se u autorek příliš neliší, to je jistě dáno typem textu. Objevují se nespisovné tvary jako například unifikovaná koncovka instrumentálu plurálu jmen *-ama*. Vzhledem k tomu, že tyto texty jsou vlastně zápisy běžného mluveného jazyka, není výskyt koncovky *-ama* nic neobvyklého, v každodenním hovoru jí je užíváno zcela pravidelně a běžně. Infinitivy sloves první třídy na *-ct* či krátké tvary osobního zájmena *já* rovněž souvisí s typem textu, například infinitiv na *-ci* by zde působil nepatříčně.

Jediným rozdílem v této rovině je konkurence spisovných a nespisovných tvarů slovesných - autorka B preferuje tvary nespisovné, autorka A spisovné. Ovšem tento rozdíl není natolik výrazný, aby mohl ovlivnit identifikaci.

14. Grafická rovina

14.1 Vlastní grafické prvky

Autorka A

Až na text A11 se ve všech autorčiných textech vyskytuje **spojovník**, a to namísto čárky nebo dvojtečky. Příznačné pro autorku je, že v řadě případů by spojovník vůbec nemusel být užit: *což je další jeho zvyk - plivat věci, který mu nechutnaj zpět do talíře* /A9/; *Takže - jsem se tu poprvé pořádně vykoukala v moři.* /A2/ *radu - dát si Slivovici* /A5/.

V malé míře jsou zastoupeny také **uvozovky** (v jejich anglické variantě " "), které pouze v textu A9 uvozují přímou řeč a v textu A4 označují cizí slova ("*sauer*", "*not sweet!*", "*beso*" = "*pusu*"). Ve zbylých případech se jedná o vyjádření distance autorky od daných výrazů - *jeli jsme na jejich "chatu". Finca - katalánský výraz pro chatu, ale není tak úplně chata.* /A10/; *ale oni vlastně nic "užitečného" nedělají* /A1/.

Ve všech textech se objevují rovněž **závorky**, a to v této variantě (), autorka do nich zapisuje odbočky od hlavní tematické linie (jejich užívání je tedy zcela noremní). *Tak, že na*

ni čtyřletý kluk nedokáže vylézt (po tom klouzacím) /A1/; co jsou na té fontáně (jestli je vidíte) /A5/.

Texty se vyznačují také **emotikony**, kterými autorka svým textům přidává na emocionalitě. Emotikony jsou zejména pro mladou generaci velmi příznačné, proto jejich použití v textech tohoto typu není ničím neobvyklým. Pro tuto autorku je typické, že až na dvě výjimky (*neměli pochopení :/ /A2/; a pro mě to bude znamenat cca 4h práce denně navíc :(/A3/*) preferuje emotikony s kladným zabarvením. V každém z textů nějaký emotikon nalezneme. Autorka se při jejich zápisu drží určitého postupu - před emotikonem nikdy nepoužije tečku a za ním nenásleduje velké písmeno. Pokud je emotikon v závorce, mezi ním a ukončením závorky je mezera. Velmi často autorka emotikon umísťuje na konec odstavce či úseku (*píseň, která oslavuje tyhle hotely Viva :D - a pozor - je pěkně chytlavá :D) /A2/; pro ty, komu se to nechce číst, aby se měli alespoň na co podívat ;) tak tady pár starších ;) /A11/; Ušetřily bychom ;))) /A12/.*

Číselné údaje, kterých v textech není mnoho, píše autorka spíše číslicí než slovy a velmi často mezi číslovkou a následujícím slovem nedělá mezeru: *1.zápis /A2/; 45euro /A3/; 22schodů /A6/; po 15minutách /A12/.* Stejně tak bez mezery zapisuje údaje o teplotě *32°C /A6/.* Časové údaje jsou zapisovány buď ve formátu *4h /A3/*, nebo *9:30 /A8/.* V celém textu jsou pouze dvě data - *14.5.2011 /A2/*, *15.6 /A9/.* Pro příklad uvádím i slovní zápisy dat: *první dvě řady plný malých dětí /A2/; od šesti hodin /A8/.*

Autorka v textech využívá i **další grafické prostředky**, ale žádný z nich v takové míře, aby mohl být označen za specifický individuální znak autorčina vyjadřování, a být tak využitelný při identifikaci. Jde například o, již několikrát uvedené, vícenásobné užití grafému (*že nemusíte pak vůůůůbec nic platit /A2/; prostě šíííílená scéna na veřejnosti. /A10/*) či o vkládání hypertextových odkazů do textů. Hypertextové odkazy jsou v textech pouze tři /A4, A12/, jsou vyznačeny tmavě růžovým písmem, jeden z nich je navíc zapsán větším písmem než zbylé dva.

Autorka B

Autorka v textech namísto čárky nebo tečky užívá v některých případech **spojovník**: *a asi už vím proč - to jsem se tenkrát aspoň dokázala domluvit!!! /B11/; tak co jsem neslyšela - otvírající se garáž!! /B2/.*

Ve všech textech registrujeme **závorky**. Autorka preferuje kulaté závorky (), pouze v jednom případě, kdy překládá slovo ze španělského do češtiny, použije závorky hranaté - *Ona zas „Qué?“ [co?] /B12/.*

Uvozovek nacházíme u autorky několik typů. Nejvýrazněji jsou zastoupeny dva typy: 1. český „“ (*Cristina chytala ty „broučky“ do kapesníku* /B4/), 2. anglický " " (*A dezert byl rozmočené sušenky v mléce s "čokoládovou polevou"* /B5/).

V textech této autorky je celá řada nejrůznějších **emotikonů** (:-P, :), :-O :-/ atd.). Není text, ve kterém by se neobjevovaly, nejčastěji se jedná o pozitivní emocionalitu znázorněnou emotikonem :D: *dopoledne uklízečkou perfektně umytý, sporák...* :D /B6/; *dyt' ve španělštině vyslovují "j" jako "ch"!!!!* :D:D /B5/.

Emotikony mají textům dodat na emocionalitě, k tomuto účelu slouží autorce i dalších grafické prostředky. Jedná se o zápis slov pomocí velkých písmen (*kam do POMALÝ písničky nahrála různý fotky* /B6/) či reduplikaci grafémů (*tak tam bylo spooousta ženskejch nahoře bez* /B4/).

S grafickou rovinou textu souvisí rovněž hypertextové odkazy, ty jsou v textech pouze dva /B9, B11/. **Hypertextové odkazy** jsou obvykle automaticky vkládány modrou barvou a podtržené, zde je to jinak. Odkazy jsou označeny červenou barvou a nejsou podtržené. Otázka však je, zda je to vlivem individuálního stylu, nebo textového editoru.

Číselné údaje autorka zaznamenává číslicí spíše než slovy. Data jsou psána vždy číslicí, a to především ve formátu den/měsíc. Pro časové údaje nacházíme několik způsobů zápisu, nejčastější a pro autorku typické je uvádění časového údaje či jeho části slovy: *neboť jsem nemohla usnout až do třičtvrtě na tři!!* /B6/; *pak na půl 10 jsme měli sraz s Neilem* /B11/. Autorka čas někdy zapisuje i anglickým způsobem: *tak jsme se asi v 7.15pm sešli* /B5/; *A pak jsem se vzbudila zas v 9am!* /B7/. Řadové číslovky a ceny v eurech zapisuje autorka důsledně bez mezer: *8.lekce španělštiny* /B8/; *cena byla 19€* /A12/.

Porovnání autorek A a B

Obě autorky zcela noremně užívají **spojovník a závorky**. Dalším interpunkčním znaménkem v textech jsou **uvozovky**. U autorky B jsou nejen častější, ale autorka také vybírá z více variant, zejména z variant - české „“ a anglické " ". U autorky A se jedná pouze o variantu anglickou.

Obě autorky doplňují své texty o **emotikony**. To není v textech tohoto typu a u autorek této generace nic neobvyklého. Autorka A vybírá z osmi variant emotikonů, u autorky B nalézáme sedmnáct různých variant. U autorky A je emotikonu užito celkem 165x, oproti tomu u autorky B se jedná o 320 výskytů emotikonů. Jde tedy o velmi výrazný rozdíl ve frekvenci užití.

Vedle emotikonů jsou v textech i další prostředky, které symbolizují emocionalitu. U

obou autorek jsou to výrazy s reduplikací grafémů a u autorky B také zápis výrazů majuskulemi. Nejedná se však o prostředky výrazné a frekventované, a proto nejsou z hlediska identifikace hodnotné.

Autorky do textů vkládají i **hypertextové odkazy**. Autorka A tyto odkazy značí tmavě růžovou barvou a autorka B červenou. V textech jich není mnoho, ale i tak s nimi obě autorky pracují odlišně. Otázkou je, zda je to součást individuálního stylu, či zda je to prostá automatická úprava textového editoru. I kdyby se však jednalo o úpravu nezávislou na autorce, jde o jeden z odlišných rysů mezi texty A a B (i výběr textového editoru závisí na individuálním rozhodnutí autorek).

Číselné údaje uvádějí autorky častěji číslicemi než slovy. Mezi číslicí a následujícím slovem obvykle nedělají mezeru. Autorka A až na dvě výjimky ve svých textech vůbec neuvádí data, autorka B data uvádí, a to nejčastěji ve formátu DD/MM. U zápisů časových údajů jsou mezi autorkami patrné výrazné odlišnosti. Autorka A zapisuje časové údaje zejména číslicemi ve formátu HH.MM (15.25) nebo xh (5h) Autorka B píše časové údaje často slovy, případně kombinací čísel a slov - *půl 2, půl devátý*. Pro autorku B je typický ještě jeden zápis, který u autorky A nenajdeme, a to zápis času anglickým způsobem ve formátu HH.MMam/pm (3.20 am/pm).

14.2 Pravopis a gramatika

Tato podkapitola se věnuje překlepům, pravopisným a gramatickým odchylkám v textech, avšak mimo interpunkčních chyb, ty byly již analyzovány v souvislosti se syntaktickou rovinou.

Autorka A

Spíše než pravopisné nedostatky nalezneme u autorky překlepy, a to v podobě vynechaných či v obráceném sledu uvedených písmen (že *hece jít* /A10/; *taže toho možná bude* /A4/). Z gramatických odchylek je u autorky výrazná chybovost ve shodě, a to u podmětu *děcka*, zřejmě vlivem substantiva *děti* pojí autorka podmět *děcka* vždy s přísudkem zakončeným na -y (*děcka byly v klidu* /A6/)

V pravopise autorka chybí u obyvatelských jmen, které zapisuje převážně s malým písmenem (*ten den tam měli němce, španěly, francouze* /A2/). Z hlediska kodifikace je velmi neobvyklé, jak autorka pracuje se začátky tematických úseků¹⁰ - zpravidla totiž začíná

¹⁰ pod tematickým úsekem chápou část textu, jež je od dalšího textu oddělena několika prázdnými řádky, nebo fotografií

tematické celky malým písmenem (např. v textu A2 je 19 tematických celků a pouze dva začínají velkým písmenem, A6 je rozděleno do 12 celků, z nichž žádný nezačíná velkým písmenem).

tohle je můj poslední týden před letními prázdninami, které budou až do poloviny září, takže to tak nějak znamená, že už nikdy nebudu mít tolik volna, jako doted'...

ale zároveň - nejmladší onemocněl, takže pondělí a úterý jsem pracovala celé (kromě douhodobé pauzy 15-17h, kdy tu bývá prababička). Nebylo to tak, že bych si s ním musela furt hrát. V pondělí jsem mu pustila film a byla jsem na internetu. Ale nemohla jsem celý den z domu.

zároveň bych chtěla zapochybovat nad jejich metodami při nemocích. Už jsem to tady určitě jendou zmínila, někdy ze začátku pobytu, kdy při průjmu kluk mohl jenom jablkovej džus (pomerančovej ne!) - to úplně nechápu, třeba to má smysl, ale já osobně bych žádné džus nedávala! /A12/

Autorka B

Autorka B se ve většině případů drží kodifikace, v textech nenajdeme mnoho překlepů, ani gramatických či pravopisných chyb. Ve větší míře se u autorky objevují tři odchylky od kodifikace. Z roviny gramatické je to osobní zájmeno ona, které autorka ve všech pádech užívá v dlouhé variantě *jí* (*měli jí tam taky pojmenovanou "bageta"* /B2/). V pravopise se jedná o dva výrazné případy, kdy autorka chybuje. Jednak jména obyvatelská zapisuje převážně s malým písmenem (*já češka, jeden ital, angličanka a angličan* /B6/) a dále spojení *po pravdě* píše důsledně dohromady, zřejmě jej chápe jako spřežku (*popravdě jsem měla štígro* /B4/).

Porovnání autorek A a B

Jak vyplývá z výše uvedeného, vyjadřovací úroveň autorek je průměrná. Autorky nepíší zcela ve shodě s ortografickými a gramatickými pravidly, ale odchylky nejsou natolik výrazné, abychom mohli hovořit o nižší pravopisné úrovni.

Velmi zajímavým jevem, který nalezneme u obou autorek, je zápis obyvatelských jmen s malým písmenem. Jde o jeden z mála rysů, ve kterých se individuální styly autorek shodují. Obě autorky své texty dělí do tematických celků, autorka A však tyto celky začíná zpravidla malým písmenem, tento jev se v textech autorky B vůbec neobjevuje, a proto jej můžeme označit za odlišný znak textů.

15. Formální rovina

Pokud analyzujeme materiál, jenž má ustálenou formální podobu (dopis, smlouva, závěť...), je předmětem zkoumání i jeho formální stránka. Zápisky na blozích jsou podobné deníkovým záznamům, tudíž zde žádnou oficiální formální úpravu vysledovat nemůžeme. Můžeme se však zabývat tím, zda si autor utvořil určitou svou formální úpravu a zda ji dodržuje v celém zkoumaném materiálu. Vysledujeme-li určité formální zákonitosti, které v části textů nalézáme a v části nikoliv, dá se předpokládat, že ne všechny texty pochází od totožného autora.

Autorka A

Všechny texty začínají **datem**, které je vždy ve stejném formátu: den v týdnu, den zapsaný číslovkou, měsíc slovy, rok číslovkou (*úterý 17. května 2011 /A2/*). Datum je uvedeno vlevo, s jedním odklepem od okraje strany. Je tučným písmem a typ písma se odlišuje od ostatního textu.

Pod datem následuje **nadpis**. Nadpis je zarovnán k levému okraji bez odklepu, typ písma připomíná písmo psací, písmo použité v nadpisu je větší než u zbylého textu. Svým obsahem nadpis charakterizuje následující text.

Samotný **text** je, až na text A1 a A3, členěn na úseky, jež jsou dále rozděleny do odstavců. Úseky jsou od sebe oddělovány prázdnými řádky v rozsahu jeden až šest řádků, nejčastější jsou mezery o velikosti dvou nebo čtyř řádků. Zdá se, že menší počet prázdných řádků odděluje události, které se staly v průběhu jednoho dne, více volnými řádky pak od sebe autorka odděluje dny nebo své úvahy nad předchozím úsekem. Texty A1 a A3 jsou členěny jinak, a to bodově. Text je doplněn **obrázky**, které tvoří důležitou součást textu, zpravidla doplňují již řečené o názornou ukázkou.

Autorka B

V pravém horním rohu je vždy umístěno **datum** příspěvku, jež je zapsáno v podobě – den v týdnu, den číslovkou, měsíc slovy, rok číslovkou (*čtvrtek 28. července 2011 /B2/*). Datum je od zbylého textu odděleno, zapsáno je kurzívou a jiným typem písma než zbylý text.

Mimo data jsou veškeré texty opatřeny **nadpisem**, ten je stručný, věcný, maximálně v délce jednoho řádku. Nadpis buď stručně charakterizuje příslušný text, nebo (častěji) pouze uvádí časový údaj, o kterém text pojednává. Nadpis je vždy červenou barvou, větším písmem,

typ písma je odlišný od ostatního textu. Texty B5, B6 a B11, jež pojednávají o delším časovém úseku, obsahují rovněž **podnadpisy** (*Něděle (domingo) 14/8* /B11/). Ty se od ostatního textu odlišují pouze tím, že jsou psány tučným písmem, styl písma i velikost zůstává beze změny.

Vlastní **text** je členěn zpravidla do větších úseků, které jsou od sebe odděleny několika prázdnými řádky. V rámci úseku je text dále členěn do odstavců. Úseky jsou od sebe odděleny nejčastěji jedním volným řádkem. Texty (mimo B5, B9, B10) jsou doprovázeny **obrázky**, jež názorně ilustrují daný text.

Porovnání autorek A a B

U obou autorek je formální stránka ovlivněna volbou vzhledu blogu. Je však důležité zaznamenat, že se tento styl v textech nemění. Volba vzhledu příspěvku tedy zůstává stejná od textu 1 až po text 12, a to u obou autorek. V zásadě totožné je u obou autorek rozvržení textu – delší úseky členěné na odstavce, od sebe oddělené volným řádky. Obě autorky v textech užívají i obrazovou dokumentaci, která doplňuje již řečené a činí text pro čtenáře zajímavějším.

Po formální stránce nalézáme však i odlišnosti, a to velmi podstatné. Jedná se o zápis dat a nadpisů. Formát data sice autorky volí shodný (den v týdnu – den číslovkou – měsíc slovy – rok číslovkou), ovšem jeho začlenění do textu je odlišné. Autorka A datum zapisuje k levému okraji, autorka B datum zarovnává k okraji pravému. Data zapsaná v textech A i v textech B se od ostatního textu liší typem písma. Autorka A zapisuje datum tučně, autorka B kurzivou. Nejvýraznějším rozdílem je, že autorka B datum odděluje od ostatního textu.

I pro nadpisy volí autorky jiný typ a velikost písma než pro zbylý blogový text, u obou jsou nadpisy zarovnány k levému okraji. Rozdíl je však v barevném provedení, u autorky B jsou všechny texty červenou barvou, autorka A barvu nadpisu a ostatního textu neodlišuje.

16. Celkové shrnutí odlišných a shodných znaků

Cílem této kapitoly je stručně shrnout odlišné a shodné znaky v textech autorek A a B, na základě kterých bude v následující kapitole vyhotoven fiktivní znalecký posudek. Pro přehlednost jsem zvolila formu tabulky.

		Autorka A	Autorka B
Odlíšné znaky			
ROVINA SYNTAKTICKÁ	Volba dvou/tří teček	Často nelze určit, zda se jedná o neukončenou výpověď nebo o prosté ukončení výpovědi	Zda se jedná o neukončenou či ukončenou výpověď, poznáme obvykle dle velkého či malého písmena u výrazu následujícím za tečkami
	Rozvitost výpovědí	Souvětí o 3-5 větách Zpravidla jen souvětí, velmi málo jednoduchý vět, žádné osamostatněné větné členy	Souvětí o 2-3 větách Střídání souvětí s větami jednoduchými či větným členem Delší věty bývají prostým výčtem spojeným slučovacím vztahem
	Začátky větných celků	Nejčastější adverbia, spojky, slovesa, zájmena (ukazovací, osobní, neurčitá)	Nejčastější spojky, adverbia, slovesa, zájmena (osobní, ukazovací, neurčitá)
	Spojovací výrazy	Pouze jeden výskyt příčinného vztahu Přívlastkové vedlejší věty jsou třetí nejfrekventovanější	30 výskytů příčinného vztahu Přívlastkové vedlejší věty stojí až na 5. místě
ROVINA LEXIKÁLNÍ	Adverbia	<i>Aspoň</i> (3) - <i>alespoň</i> (3) <i>Jenom</i> (29) - <i>jen</i> (6) <i>Vážně</i> (13) - <i>fakt</i> (4) <i>Vždycky</i> (13) - <i>vždy</i> (3) <i>Zase</i> (27) - <i>zas</i> (15) <i>Prý</i> (6) - <i>prej</i> (0) <i>Velice</i> (0) - <i>velmi</i> (0) <i>Zpět</i> (3) - <i>zpátky</i> (0) <i>Spíš</i> (6) - <i>spíše</i> (2)	Větší repertoár, častější užití <i>Aspoň</i> (17) - <i>alespoň</i> (0) <i>Jen</i> (86) - <i>jenom</i> (1) <i>Fakt</i> (30) - <i>vážně</i> (0) <i>Vždycky</i> (10) - <i>vždy</i> (0) <i>Zas</i> (47) - <i>zase</i> (5) <i>Prý</i> (17) - <i>prej</i> (7) <i>Velice</i> (4) - <i>velmi</i> (3) <i>Zpátky</i> (16) - <i>zpět</i> (3) <i>Spíš</i> (14) - <i>spíše</i> (0)
	Adjektiva	Neužívá přívlastňovací adjektiva <i>Fajn</i> (14) - <i>super</i> (11) <i>Vtipný</i> (6) - <i>zábavný</i> (1)	Užívání složených adjektiv a adjektiv v angličtině <i>Super</i> (9) - <i>fajn</i> (1) <i>Vtipný</i> (4) - <i>zábavný</i> (0)
	Interjekce	2 emocionální citoslovce <i>Hip-hip-hurá!!</i> <i>Hurá!</i>	20 citoslovcí (emocionální a onomatopoické) <i>Blablabla</i> <i>Mňam, mňam</i>

	Odpověď'ové částice	18 výskytů - <i>no, jo</i> Za nimi vždy čárka Kombinuje se spojkou a <i>jo, líbí se mi</i>	130 výskytů - <i>no, jo, mno</i> <i>No, jo</i> vždy bez čárky Různé kombinace (<i>no a, no jo...</i>) <i>jo ještě volala maminka</i>
	Cizí slova	15 cizích slov Názvy jídel, míst - nepřekládá Jiná cizí slova v textu překládá <i>tak hned říká "beso" = "pusu"</i> <i>Fanny si objednala Pa amb oli</i>	74 cizích slov Slova, celé věty Často užity zcela zbytečně, lze užít český ekvivalent Některé překládá či adaptuje dle češtiny <i>ale do toho přišla cleanerka</i> <i>Takže jsem happy</i>
	Výrazy se specifickým užitím interpunkčních znamének spojovníku a lomítka	3 výrazy <i>těstnovin se zeleninou-salátem</i> <i>vozí na koních/ponících</i> <i>mluví španělsky,</i> <i>katalánsky/mallorkinsky</i>	39 výrazů 4 typy: a) alternativnost <i>složítá/nepotřebná slovíčka</i> b) specifické užití interpunkce <i>spousty polo-nahých</i> c) složená <i>bramborovo-vajíčková placka</i> d) na pomezí mezi alternativou a těsným významovým celkem <i>krémo-polévku z "lilku"</i>
ROVINA HLÁSKOSLOVNÁ			Krácení zejména u sloves <i>mít, vědět</i> <i>mam pocit</i>
ROVINA TVAROSLOVNÁ		U sloves spíše spisovné koncovky; <i>nedovírají se</i>	U sloves spíše nespisovné koncovky <i>všechny ryby vypadaj stejně</i>
ROVINA GRAFICKÁ	Vlastní grafické prostředky	Uvozovky pouze v anglické variantě " " Časové údaje ve formátu 15.20, 5h 165 výskytů 8 emotikonů	Několik typů uvozovek, nejčastěji česká „ a anglická " " varianta Časové údaje ve formátu půl 2, 1.15 am/pm 320 výskytů 17 emotikonů Zdůraznění slov pomocí zápisu velkými písmeny
	Pravopis a gramatika	Shoda podmětu <i>děcka</i> s přísudkem zakončeným na -y; <i>děcka z baru začly nosit</i> Na začátku tematických celků malé písmeno	Osobní zájmeno ona ve všech pádech tvar <i>jí</i> Zápis adverbia <i>popravdě</i>

ROVINA FORMÁLNÍ		Datum zarovnáno k levému okraji Nadpis kurzívou, fontem větší velikosti Mezi úseky textů mezery obvykle o šířce 2-4 řádky	Datum zarovnáno k pravému okraji Nadpis červeně, font větší a jiný než ostatní text Užívá i podnadpisy (tučně) Mezi úseky mezery o velikosti jednoho řádku
Shodné a podobné znaky			
ROVINA SYNTAKTICKÁ	Rozvitost výpovědí	Nejfrekventovanější vedlejší věty jsou věty předmětné a časové Vztahy mezi větami vyjadřují nejčastěji poměrem slučovacím, odporovacím a důsledkovým	
ROVINA LEXIKÁLNÍ	Adverbia	Nadužívání adverbí, místy je jejich užití až zbytečné <i>Asi - možná - snad</i> <i>Hned</i> <i>Moc - dost</i> <i>Pak - potom</i> <i>Stále - furt</i> <i>Taky</i> <i>Tu - tady</i> Neužívají <i>pouze, zde, poté, posléze</i>	
	Adjektiva	Spisovná adjektiva častěji s nespisovnou koncovkou <i>Pěkný - krásný - hezký - nádherný</i> <i>Blbý - divný</i> <i>Šílený - strašný - hrozný</i>	
	Cizí slova	Anglická, španělská	
ROVINA TVAROSLOVNÁ		Instrumentál plurálu jmen zakončený na -ama Tvary sloves druhé slovesné třídy častěji bez kmenotvorné přípony	
ROVINA HLÁSKOSLOVNÁ		Častěji spisovné koncovky	
ROVINA GRAFICKÁ	Vlastní grafické prostředky	Noremně užívané pomlčky, uvozovky Číslovky psány spíše číslicí, mezi číslovkou a následujícím výrazem obvykle nedělají mezeru; <i>cena 35euro</i>	
	Pravopis a gramatika	Výskyt překlepů Zápis obyvatelských jmen s malým písmenem <i>já češka, jeden ital, angličanka a angličan</i>	
ROVINA FORMÁLNÍ		Text členěn na úseky, ty dále na odstavce, doplněn fotodokumentací	

17. Znalecký posudek

V poslední kapitole analytické části práce bude vyhotoven fiktivní znalecký posudek pro případ, jenž je popsán v osmé kapitole. Jak byl uvedeno již v teoretické části práce znalecký posudek má své formální náležitosti upravené jednak vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění a jednak také ustálenými

zvyklostmi daného expertizního oboru, dle těchto postupů tedy bude vyhotoven i tento fiktivní znalecký posudek.

V Praze dne 13. 8. 2014

Bc. Veronika Nováková

soudní znalkyně z oboru kriminalistika

Kopcovitá 12

190 00 Praha 9

Policie České republiky

Krajské ředitelství policie hlavního města Prahy

Obvodní ředitelství policie Praha III.

Lupáčova 1065/11

130 00 Praha 3

k čj. KRPP-189904-42/TČ-2014-280575

Z N A L E C K Ý P O S U D E K

z oboru kriminalistika

specializace jazyková expertiza - určování autorství textů

I.

Dne 16. 7. 2014 jsem byla požádána o vypracování znaleckého posudku ve věci sporného autorství.

Ke zkoumání bylo jako **sporný materiál** předloženo dvanáct blogových textů:

- Blogový text ze dne 27. 7. 2011, pro potřeby zkoumání byl označen č. B1,
- Blogový text ze dne 28. 7. 2011 (ozn. č. B2),
- Blogový text ze dne 29. 7. 2011 (ozn. č. B3),
- Blogový text ze dne 1. 8. 2011 (ozn. č. B4),
- Blogový text ze dne 2. 8. 2011 (ozn. č. B5),
- Blogový text ze dne 7. 8. 2011 (ozn. č. B6),

- Blogový text ze dne 9. 8. 2011 (ozn. č. B7),
- Blogový text ze dne 9. 8. 2011 (ozn. č. B8),
- Blogový text ze dne 11. 8. 2011 (ozn. č. B9),
- Blogový text ze dne 11. 8. 2011 (ozn. č. B10),
- Blogový text ze dne 14. 8. 2011 (ozn. č. B11),
- Blogový text ze dne 17. 8. 2011 (ozn. č. B12).

Ke **srovnání** byly zajištěny následující jazykové ukázky stylizované Karlou Novotnou:

- Blogový text ze dne 11. 5. 2011 (ozn. č. A1),
- Blogový text ze dne 17. 5. 2011 (ozn. č. A2),
- Blogový text ze dne 19. 5. 2011 (ozn. č. A3),
- Blogový text ze dne 24. 5. 2011 (ozn. č. A4),
- Blogový text ze dne 27. 5. 2011 (ozn. č. A5),
- Blogový text ze dne 30. 5. 2011 (ozn. č. A6),
- Blogový text ze dne 3. 6. 2011 (ozn. č. A7),
- Blogový text ze dne 5. 6. 2011 (ozn. č. A8),
- Blogový text ze dne 8. 6. 2011 (ozn. č. A9),
- Blogový text ze dne 11. 6. 2011 (ozn. č. A10),
- Blogový text ze dne 13. 6. 2011 (ozn. č. A11),
- Blogový text ze dne 15. 6. 2011 (ozn. č. A12).

Byla jsem požádána o zodpovězení této otázky:

- **zda sporné blogové texty ozn. č. B1 až B12 stylizovala stejná osoba jako srovnávací písemnosti ozn. č. A1 až A11, tj. Karla Novotná.**

II.

Metoda

K jazykovému a stylovému rozboru předložených textů byly použity standardní analytické metody užívané ve forenzní lingvistice. Kvalitativní rozbor z hlediska jednotlivých jazykových rovin (hláskosloví, tvarosloví, větná stavba, slovní zásoba, pravopis) a stylových vlastností byl v některých případech doplněn o metody kvantitativní.

Vzhledem ke shodné formě vyhotovení předložených písemností byly porovnány i tzv. písarské zvyklosti vyhotovení textů.

Popis a vyhodnocení sporných textů

Jako sporný materiál je třeba zkoumat dvanáct textů ozn. č. B1 až B12 různého rozsahu - od dvou stran (č. B5, B7, B9, B10) do dvanácti stran (č. B12). Jedná se o delší až dlouhé souvislé jazykové projevy psané na počítači. Stylově je lze zařadit mezi neoficiální soukromé texty podobné deníkovým záznamům, funkce věcně sdělné. Tématem textů jsou zážitky autorky ze Španělska, kde působila jako au-pair. Texty jsou členěny do úseků, ty dále do odstavců s myšlenkovou i formální návazností vět. Texty obsahují rysy spisovné, hovorové i nespisovné, rysy spisovné převažují, jazyková úroveň je průměrná. Stylizaci textů lze hodnotit jako spontánní.

Na základě vzájemného porovnání sporných textů byla zjištěna jednotnost stylizace a v jednotlivých rovinách byly nalezeny shodné rysy. Jedná se zejména o shody na rovině syntaktické - délka vět, střídání souvětí s větami jednoduchými. Dále užití shodných lexikálních prostředků - časté užívání anglických a španělských výrazů v textech (*frío, ready, I don't care, anyway, double-bed, over-reacted*), nadměrné užívání citoslovcí (*aaa, uf, mňam, fuj, hurá, ehm*) a odpověďových částic (*no jo cholesterol, mno docela jsem se musela koukat do slovníku*). Z grafických náležitostí je to volba a užití interpunkční znamének, z formální roviny členění textů. Tyto a další vlastnosti dovolují považovat dané texty za dílo jedné osoby. Pro potřeby individuální identifikace autora jsou tedy texty hodnocené jako způsobilé.

Popis a vyhodnocení srovnávacích textů

Ke srovnání je k dispozici dvanáct textů stylizovaných Karlou Novotnou č. A1 až A12, texty jsou v délce jedna (č. A1, 3, 7) až devět stran (č. A2). Vznikly v r. 2011, tj. v době blízké dataci sporných textů. Texty jsou souvislými jazykovými projevy psanými na počítači, mají tedy stejnou formu vyhotovení jako sporné texty. Pro analýzu je výhodné, že srovnávací texty pojednávají o témže tématu jako texty sporné. Námětem jsou zážitky autorky z au-pair pobytu na Mallorce. Srovnávací texty jsou děleny na úseky a dále na odstavce, až na texty č. A1 a A3, které jsou ve formě odrážek. Díky dostatečnému rozsahu textů a spontánnosti stylizace je možno vyhodnotit relativně stálé stylizační zvyklosti autorky včetně znalosti spisovné normy. Pro potřeby zkoumání je soubor srovnávacích textů hodnocen jako vyhovující z hlediska kvantity, kvality (stylové adekvátnosti) i časové vazby.

Nález – výsledky komparace

Na základě analýzy sporných textů č. B1 až B12 a porovnání zjištěných znaků se srovnávacími texty č. A1 až A12 byla konstatována řada odlišných, ale i shodných a systémově podobných znaků v jednotlivých jazykových rovinách.

Texty jsou psány neutrálními spisovnými prostředky, expresivita jim je dodávána prostřednictvím grafických prostředků, tzv. emotikonů (:D, :P).

Hodnotné znaky lze konstatovat v syntaktické rovině. Jedná se o odlišnosti v délce a rozvitosti vět, ve srovnávacím materiálu jsou především souvětí o délce 3-5 vět, jednoduché věty nejsou frekventované. Sporný materiál se vyznačuje střídáním kratších souvětí (2-3 věty) a jednoduchých vět. Podstatná byla analýza slovních druhů, které stojí na začátcích větných celků. V tomto hledisku lze poukázat na řadu odlišností, ve sporném textu jsou větné celky nejčastěji zahajovány spojkami (*ač, však, a, takže*), ve srovnávacím příslovci (*pak, doma, jinak*). Větné celky jsou ve sporném a srovnávacím materiálu zahajovány rovněž zájmeny, ovšem ve sporném materiálu se jedná nejčastěji o zájmena osobní (č. B5: *Já tam jela ze zvědavosti podívat se po krámech*), ve srovnávacím o zájmena ukazovací (č. A8: *Toto jsou moje jediné volné dny*). Tyto rysy jsou zautomatizované a relativně stabilní, proto budou zjištěné odlišnosti významné pro vyslovení závěru.

Sporný a srovnávací materiál se vyznačuje volbou podobných spojovacích výrazů a také minimálním výskytem podmětných vedlejších vět a tedy i vět jednočlenných. Tyto podobné znaky mohou mít souvislost s tematickou stránkou textů.

V lexikální rovině byla nalezena celá řada odlišných i shodných znaků. V první řadě se jedná o volbu příslovcí. V analyzovaných materiálech lze vysledovat shody ve výběru výrazů ze synonymních řad (*asi – možná – snad, dneska – dnes, pak – potom, občas – někdy* atd.), ale zároveň i podstatné odlišnosti. Pro sporný materiál jsou příznakové tyto výrazy: *aspoň, fakt, jen, zas, vždy*. Stejně příslovce mají ve srovnávacích textech tyto podoby: *alespoň – aspoň, vážně – fakt, jenom, zase, vždycky – vždy*. Jedná se o velmi podstatný rozdíl, který souvisí s tím, že příslovce jsou slovní druh nepřítliš závislý na tematicce, a proto značně neuvědomovaný.

Ve sporném materiálu jsou časté citoslovce (39 výskytů; č. B4 *tramtadadá, mou oblíbenou bramborovo-vaječnou omeletu*), ve srovnávacím materiálu se citoslovce vyskytly pouze dvakrát.

Pro porovnávané texty je společný výběr odpověďových částic, v obou sériích textů se jedná o výrazy *no* a *jo*. Frekvence i způsob užití se však liší. Ve sporném materiálu byly tyto dvě částice užitý celkem 118x, za nimi nikdy nenásleduje čárka - č. B3 *jo ještě volala maminka*; č. B10 *no tak jim Cristina dovolila*. V srovnávacím materiálu byly tyto dvě částice

užity pouze 18x a za nimi následovala čárka (č. A8 **no**, *bylo to docela šílený*; č. A2 **jo**, *líbí se mi*).

Shodné lexikální prostředky, kterých je v textech velké množství (např. podstatná jména, slovesné tvary), jsou dány tematickou stránkou textů.

Hláskoslovná rovina se vyznačuje jazykovými charakteristikami typickými pro texty tohoto typu, jedná se o zápis mluveného jazyka, a proto není neobvyklé, že se v obou souborech nachází nespisovné prostředky, jako je diftongizované *-ej-* z původního *-ý-* (č. B1 *krásnej výhled, po svejch*, č. A3 *takovej ten steakovej nůž, ostrej a zubatej*), nebo zúžené *-í-* z *-é-* (č. A9 *vždycky jsem spolíhala*, č. B2 *Alba se převlíkla*). Odlišným znakem je výskyt krácení, které je velmi výrazným rysem sporných textů, krácení se vyskytuje nejen u jednotlivých slov, ale také téměř pravidelně u sloves *mít* a *vědět* (č. B3 *co mam a nemam dělat*, č. B5 *nevím pro co všechno teda*). Krácení lze nalézt i v textech srovnávacích, ovšem zde se jedná o znak velmi málo frekventovaný.

Ani rovina tvaroslovná nevykazuje odlišné rysy, stejně jako v rovině hláskoslovné jsou pro tuto rovinu vlivem stylu a tématu charakteristické nespisovné prostředky, jako je unifikovaná koncovka instrumentálu plurálu jmen *-ama* (č. A2 *děčkama, matkama*, č. B3 *holkama, tužkama*). Dále jsou pro oba soubory typické krátké tvary osobní zájmen (*něj, mě*) a naopak dlouhé tvary zájmen přivlastňovacích (*moje, svoje*).

Rovina grafická se vyznačuje noremním užíváním spojovníků, závorek a uvozovek. Ve sporném materiálu mají uvozovky dvojí podobu - č. B4 *chytala ty „broučky“ do kapesníku*, č. B5 *rozmočené sušenky v mléce s "čokoládovou polevou"*, ve srovnávacím materiálu je pouze jedna varianta uvozovek - č. A10 *jeli jsme na jejich "chatu"*. V obou sériích textů jsou shodně užívány emotikony (tzv. smajlíky), velmi typický rys současných nejen blogových textů, které mají textům dodat pozitivní emocionální příznak. Ve sporném materiálu jsou emotikony frekventovanější a je zde zastoupeno 17 různých druhů emotikonů (č. B4 *ač se tvářil statečně :-)*), č. B5 *jsem si měla aspoň s kým psát o problémech s nespavostí :-P :D*), ve srovnávacím materiálu je výskyt méně častý a jde pouze o 8 typů. Za shodný znak lze označit také zápis číselných údajů bez mezery mezi číslovkou a následujícím slovem - č. A6 *22schodů*; č. B12 *cena byla 19€*. Odlišným znakem je zápis časových údajů. Ve sporném materiálu jsou časové údaje zapisovány slovy (č. B6 *tříčtvrtě na tři*), případně kombinací číslovky a slova (č. B11 *na půl 10*) a vyskytuje se také zápis času tzv. anglickým způsobem - č. B5 *asi v 7.15pm*, č. B7 *v 9am*. Ve srovnávacím materiálu jsou časové údaje také uváděny slovně, ale zároveň i standardně pomocí číslovek - č. A5 *18:35, 18:45*, č. A8 *9:30*.

Ortografie a gramatika se vyznačují průměrnou vyjadřovací úrovní. Shodným znakem je zápis obyvatelských jmen s malým písmenem - č. A2 **němce, španěly, francouze**; č. B6 **češka, ital, angličanka a angličan**. Obě série textů jsou členěny do tematických úseků, ve srovnávacím materiálu začínají tematické úseky malým písmenem - č. A7

dneska jsem se zase vykašlala na španělštinu ve prospěch spánku, tak snad se to vyplatí. Ale jinak už mi je mnohem lépe :)

včera jsem si začala přepisovat místní recepty z knížky, co jsem si půjčila v knihovně. Tak se těšte, až se vrátím, tak budu vyvařovat... teda spíše pít... ;) - tento znak se neshoduje se spornými texty, kde jsou tematické úseky začínány noremně velkým písmenem.

Po formální stránce se oba porovnávané soubory shodují ve členění textů na úseky, které jsou dále členěny na odstavce, a v doplňování textů fotodokumentací. Ostatní formální prvky, jako je typ písma, zarovnání data v úvodu textu, forma nadpisu, jsou odlišné.

Z celkového vyhodnocení provedených komparací je zřejmé, že obě série textů obsahují řadu odlišných i shodných znaků, a to v různých rovinách zkoumání. Shodné znaky jsou zřetelné již po prvním přečtení textů, naopak znaky odlišné jsou často patrné až při detailním zkoumání a díky tomu jsou identifikačně hodnotnější. Odlišné znaky mají sice vysokou identifikační hodnotu, avšak vzhledem k přítomnosti shodných znaků lze vyslovit negativní závěr pouze v rovině vyšší pravděpodobnosti.

Z á v ě r

Sporné blogové texty č. B1 až B12 s vysokou pravděpodobností nestylizovala tatáž osoba jako srovnávací texty č. A1 až A12.

Znalecký posudek jsem podala jako znalkyně jmenovaná rozhodnutím ministra spravedlnosti ČR ze dne 18. 4. 2013 č. ZT 8221/75 pro základní obor kriminalistika se specializací jazyková expertiza, Znalecký úkon je zapsán pod poř. č. 2/2014 znaleckého deníku.

Bc. Veronika Nováková

18. Závěr

Cílem analytické části bylo detailně představit práci forenzního lingvisty. Texty, na nichž byla identifikace autora demonstrována, byly analyzovány dle jednotlivých jazykových a pomocných rovin. Roviny byly řazeny nikoli od nejnižší po nejvyšší, nýbrž dle jejich využitelnosti při identifikaci. Proto byly jako první zařazeny roviny syntaktická a lexikální, v nichž je obvykle možné nalézt řadu hodnotných znaků využitelných pro identifikaci a nikoli roviny hláskoslovná a tvaroslovná. Z analýz jednotlivých rovin vyplynuly určité odlišné i shodné (systémově podobné) znaky. Odlišnými znaky je například volba výrazů na začátcích větných celků, užívání citoslovcí, či krácení u sloves *mít* a *vědět*. Naopak shodnými znaky jsou zápis číslovek a po nich následujícího výrazu bez mezery, výběr spojovacích prostředků, převážná většina výpovědí s funkcí asertivní.

Na základě zjištěných znaků byl sestaven znalecký posudek a byl vysloven vysoce pravděpodobný závěr o netotožnosti autora sporného a srovnávacího materiálu. Forma znaleckého posudku se věrně shoduje s posudky, které znalci v praxi předkládají žadatelům o ně. Obsahově znalecký posudek vyhovuje požadavkům jen částečně, a to z toho důvodu, že z mé strany se jednalo o první pokus o vyhotovení znaleckého posudku. Vzhledem k tomu, že nemám potřebou praxi a znalost forenznělingvistických textů, nedovedu všechny jazykové znaky dostatečně zhodnotit a určit jejich využitelnost pro identifikaci. Z důvodu minimální praxe také nebyl dán kategorický závěr o odlišném autorství sporného a srovnávacího materiálu. Ve znaleckém posudku rovněž nejsou obsaženy všechny charakteristiky, které ze všestranného jazykového a stylového rozboru vyplynuly, neboť cílem posudku bylo prezentovat spíše jeho formální strukturu než obsahovou stránku, která se samozřejmě případ od případu liší.

ZÁVĚR

Tématem diplomové práce byla identifikace autora ve forenzní lingvistice. Toto téma bylo nejprve teoreticky rozpracováno, spolu s dalšími podstatnými otázkami (typy textů ve forenzní lingvistice, znalecký posudek, současný stav forenzní lingvistiky v České republice atd.), v první části práce a následně bylo prakticky prezentováno v části druhé. Aby mohla být metoda představena co nejdříve, byl vytvořen fiktivní případ, jehož vyřešení se věnovala analytická část.

V první fázi muselo být rozhodnuto, zda jsou texty způsobilé k analýze, tedy zda splňují tyto náležitosti: dostatečná délka, spontánnost stylizace, vznik v podobném časovém období, podobnost tematické stránky. Všechny tyto náležitosti byly vyhodnoceny pozitivně a bylo možno přistoupit k všestrannému jazykovému a stylovému rozboru textů. V obou souborech textů byly analyzovány jednotlivé jazykové a pomocné roviny s cílem určit jazykové znaky (takové jazykové prostředky, které autorům umožňují výběr z více souznačných prostředků, např. *děkuju – děkuji, hlediskách – hlediscích*). Díky dostatečnému rozsahu materiálů mohla být při určování jazykových znaků uplatněna nejen kvalitativní, ale i kvantitativní metoda. Jazykové znaky zjištěné ve sporných textech byly komparovány s jazykovými znaky v textech srovnávacích. Určení a komparace jazykových znaků postupovala dle jednotlivých rovin, ne však od jazykových plánů nižších po vyšší, ale od rovin, které poskytovaly nejhodnotnější znaky pro identifikaci, po ty pro identifikaci nejméně využitelné. Jazykové znaky jsou ve foreznělingvistických textech hodnoceny jako shodné (systémově podobné), odlišné a rozporné, stejně tak byly znaky vyhodnoceny i zde.

Rovina syntaktická: odlišným znakem jsou například začátky větných celků a to zejména ty, které začínají zájmeny, autorka A začíná výpovědi zájmeny ukazovacími a až poté osobními, u autorky B je tomu naopak. Odlišná je rovněž délka výpovědí, u autorky A jsou nejobvyklejší souvětí o 3-5 větách, autorka B preferuje souvětí kratší o 2-3 větách, s tím zřejmě souvisí i častější výskyt jednoduchých vět a osamostatněných větných členů, které u autorky A téměř nenacházíme. Podobnosti mezi autorkami sledujeme například u typů vedlejších vět a jejich frekvence v textech.

Rovina lexikální: obsahuje zejména odlišné rysy, jedná se o odlišnosti ve výběru adverbii (autorka A: *vážně, vždy/vždycky, zase, jenom*; autorka B: *fakt, vždycky, zas, jen*), absence přivlastňovacích adjektiv u autorky A, výskyt citoslovcí (dva výskyty u autorky A

oproti 39 u autorky B) atd. Shodným znakem jsou například anglická a španělská slova v textech, ovšem jejich užívání a frekvence je odlišná.

Rovina hláskoslovná: odlišným jazykovým znakem je krácení u sloves *mít* a *vědět*, které je typické pro texty autorky B, autorka A rovněž užívá krácení, ale v omezené míře a pouze u jednotlivých slov.

Rovina tvaroslovná: neprojevují se žádné příznakové rysy, texty shodně obsahují unifikovanou koncovku instrumentálu jmen *-ama*, autorky preferují kratší tvary osobních zájmen atd. Jediný znak, který je v této rovině odlišný, je preference nespisovných slovesných tvarů u autorky B (autorka B 103 nespisovných tvarů, autorka A 29).

Rovina grafická: shodným znakem je například noremní užívání spojovníku a závorčky či zápis číselných údajů bez mezery mezi číslovkou a následujícím výrazem. Odlišným znakem jsou emotikony, obě autorky preferují emotikony s pozitivním významem, ovšem jejich frekvence (autorka A 165 výskytů, autorka B 320 výskytů) a množství variant (8 typů u autorky A, 17 typů u autorky B) jsou odlišné. Pod rovinu grafickou spadá rovněž ortografie, v níž je shodným znakem zápis obyvatelských jmen spíše s malým počátečním písmenem.

Rovina formální: zde nalzáme řadu odlišností (formát nadpisu, členění textu), ty jsou však dány výběrem vzhledu blogu, a mohou být způsobeny také tím, že formální rovina velmi často podléhá ze strany autorů změnám.

Na základě těchto znaků byl vyhotoven znalecký posudek. V textech byla zjištěna celá řada jazykových znaků, a to nejen znaků odlišných, ale také znaků shodných (systémově podobných). Zjištěné odlišné znaky byly sice velmi hodnotné, ale z důvodu výskytu značného množství shodných znaků byl vysloven závěr, že je vysoce pravděpodobné, že autorem sporných a srovnávacích textů není totožný autor.

PRAMENY

- [1] Zas nějaké poznámky. In: *Travel with Georgie*. [online]. 11. 5. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.cz/2011/05/zase-nejake-poznamky.html>
- [2] Pěkný dlouhý a nabitý víkend. In: *Travel with Georgie*. [online]. 17. 5. 2011 [cit. 2014-05-12] Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.cz/2011/05/pekny-dlouhy-nabity-vikend.html>
- [3] Random. In: *Travel with Georgie*. [online]. 19. 5. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.cz/2011/05/random.html>
- [4] ... a jak jste se měli vy?. In: *Travel with Georgie*. [online]. 24. 5. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.cz/2011/05/jak-jste-se-meli-vy.html>
- [5] Úterý v Palmě. In: *Travel with Georgie*. [online]. 27. 5. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.cz/2011/05/utery-v-palme.html>
- [6] Jako obvykle.... In: *Travel with Georgie*. [online]. 30. 5. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: http://georgie-cr.blogspot.cz/2011_05_01_archive.html
- [7] Děti jsou tak chytré, jak si to zařídíte.... In: *Travel with Georgie*. [online]. 3. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/deti-jsou-tak-chytre-jak-si-to-zaridite.html>
- [8] Pochyby - moje nedělní zpověď. In: *Travel with Georgie*. [online]. 5. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/pochyby-moje-nedelni-zpoved.html>
- [9] Všední šedý den. In: *Travel with Georgie*. [online]. 8. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/vsedni-sedy-den.html>
- [10] Další záchvaty a veřejná ostuda. In: *Travel with Georgie*. [online]. 11. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/dalsi-zachvaty-verejna-ostuda.html>
- [11] Zase jsem zapomněla napsat název. In: *Travel with Georgie*. [online]. 13. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/v-sobotu-po-oslave-mel-nejstarsi.html>
- [12] Co jsem zapomněla nebo ještě nestihla napsat In: *Travel with Georgie*. [online]. 15. 6. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://georgie-cr.blogspot.com/2011/06/co-jsem-zapomnela-nebo-jeste-nestihla.html>
- [13] První den sama s holkama.... In: *La vida es chula!* [online]. 27. 7. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z: <http://radunkaaa.blogspot.com/2011/07/prvni-den-sama-s-holkama.html>
- [14] Čtvrtek. In: *La vida es chula!* [online]. 28. 7. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z:

<http://radunkaaa.blogspot.com/2011/07/normal-0-21-false-false-false-cs-x-none.html>

[15] Pátek, zatím asi nej den :). In: *La vida es chula!* [online]. 29. 7. 2011 [cit. 2014-05-12].

Dostupné z: <http://radunkaaa.blogspot.com/2011/07/patek-zatim-asi-nej-den.html>

[16] Španělsko mě asi chtělo přivítat :). In: *La vida es chula!* [online]. 1. 8. 2011

[cit. 2014-08-15]. Dostupné z: <http://radunkaaa.blogspot.com/2011/08/spanelsko-me-asi-chtelo-privitat.html>

[17] Po/út. In: *La vida es chula!* [online]. 2. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z:

<http://radunkaaa.blogspot.com/2011/08/pondeli-lunes-18-vzbudila-jsem-se-uz-ve.html>

[18] Středa - neděle. In: *La vida es chula!* [online]. 7. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z:

<http://radunkaaa.blogspot.com/2011/08/streda-nedele.html>

[19] Pondělí (lunes) 8/8. In: *La vida es chula!* [online]. 9. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné

z: <http://radunkaaa.blogspot.com/2011/08/pondeli-lunes-88.html>

[20] Úterý (martes) 9/8. In: *La vida es chula!* [online]. 9. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné

z: <http://radunkaaa.blogspot.com/2011/08/utery-martes-98.html>

[21] Středa (miércoles) 10/9. In: *La vida es chula!* [online]. 27. 7. 2011 [cit. 2014-05-12].

Dostupné z: <http://radunkaaa.blogspot.cz/2011/08/streda-miercoles-109.html>

[22] Čtvrtek (jueves) 11/8. In: *La vida es chula!* [online]. 11. 8. 2011 [cit. 2014-05-12].

Dostupné z: <http://radunkaaa.blogspot.cz/2011/08/ctvrtek-jueves-118.html>

[23] Pátek a víkend. In: *La vida es chula!* [online]. 14. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné z:

<http://radunkaaa.blogspot.cz/2011/08/patek-vikend.html>

[24] Dva dny s Jančou. In: *La vida es chula!* [online]. 17. 8. 2011 [cit. 2014-05-12]. Dostupné

z: <http://radunkaaa.blogspot.cz/2011/08/dva-dny-s-jancou.html>

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje

- [1] ČECHOVÁ, Marie, Marie KRČMOVÁ a Eva MINÁŘOVÁ. *Současná stylistika*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.
- [2] ČERMÁKOVÁ, Anna. *Valence českých substantiv*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny; Ústav českého národního korpusu, 2009. 124 s.
- [3] Československo. Zákon č. 36 ze dne 6. dubna 1967 o znalcích a tlumočnících. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1967, částka 14, s. 125 -129. Dostupný také z WWW: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=37~2F1967&part=&name=&rpp=15#seznam>>.
- [4] Československo. Vyhláška č. 37 ze dne 17. dubna 1967 k provedení zákona o znalcích a tlumočnících. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1967, částka 14, s. 130-135. Dostupná také z WWW: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=30965&fulltext=&nr=37~2F1967&part=&name=&rpp=15#local-content>>.
- [5] GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Příruční mluvnice češtiny*. 1. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1995, 800 s. ISBN 80-7106-134-4.
- [6] GREPL, Miroslav a Petr KARLÍK. *Skladby češtiny*. Olomouc: Votobia, 1998, 503 s., ISBN 80-7198-281-4.
- [7] MUSILOVÁ, Václava. *Jazyková expertiza psaného jazykového projevu*. Praha: Kriminologický ústav VB, 1984. 85 s. (interní tisk).
- [8] MUSILOVÁ, Václava. Forensic Linguistics within Communication Examination in the Czech Republic in KNIFFKA, Hannes (ed.). *Recent Developments in forensic Linguistics*. Frankfurt/M., Berlin, Bern, New York, Paris, Wien: Peter Lang, 1996. 406 s. ISBN 978-3-631-47603-1 pb.
- [9] MUSILOVÁ, Václava. Co je forenzní lingvistika I. *Čeština doma a ve světě*. 2005, roč. 13, 1 - 2, 65 - 70.
- [10] MUSILOVÁ, Václava. Co je forenzní lingvistika II. *Čeština doma a ve světě*. 2005, roč. 13, 3 - 4, 97 - 102.
- [11] MUSILOVÁ, Václava. Co je forenzní lingvistika III. *Čeština doma a ve světě*. 2006, roč. 14, 1 - 4, 137 - 140.
- [12] OLSSON, John. *Wordcrime: solving crime through forensic linguistic*. London: Continuum International Publishing Group, c2009, vi, 189 s. ISBN 978-1-8470-6259-8.
- [13] PETR, Jan. *Mluvnice češtiny (2). Tvarosloví*. Praha: Academia, 1986, 536 s.

- [14] STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická technika*. Praha: Policejní akademie ČR, 1993. 342 s.
- [15] SVARTVIK, Jan. *Evans statements: a case for forensic linguistic*. Göteborg: Elanders boktryckeri aktiebolag, 1968. 46 s.
- [16] VONDRÁČEK, Miloslav. Příslovce a částice - hranice slovního druhu. *Naše řeč*. 1999, roč. 82, 2, 72 -78.

Internetové zdroje

- [17] *Jan Svartvik PhD, scholar who coined the term "Forensic Linguistics" in 1968* [online]. 2014 [cit. 2014-06-27]. Dostupné z: <http://linguisticevidence.org/tale/tale-honorary-fellows-forensic-linguistics/jan-svartvik-phd-forensic-linguistics/>
- [18] *Peter French - Language and Linguistic Science, The University of York* [online]. 2012 [cit. 2014-06-27]. Dostupné z: <http://www.york.ac.uk/language/people/affiliated/peter-french/#profile>
- [19] OLSSON, John. *What is Forensic Linguistics?*. [online]. [cit. 2014-06-27]. Dostupné z: thetext.co.uk/docs/what_is.doc
- [20] Interpretace pravděpodobnostních závěrů písmoznaleckého zkoumání. In: *Identifikace pisatele* [online]. 28.12.2010 [cit. 2014-08-09]. Dostupné z: <http://www.identifikacepisatele.cz/news/interpretace-pravdepodobnostnich-zaveru-pismoznaleckeho-zkoumani/>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Texty autorky A

Příloha č. 2: Texty autorky B

Příloha č. 3: Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění

Příloha č. 4: Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění